

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
LÉKAŘSKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Jakub Adámek

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
LÉKAŘSKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ**

ÚSTAV SOCIÁLNÍHO LÉKAŘSTVÍ

ODDĚLENÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

POMOC VÍRY V NEMOCI A UZDRAVOVÁNÍ

Bakalářská práce

Autor práce: **Jakub Adámek**

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Votroubková

2008

**CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE
MEDICAL FACULTY OF HRADEC KRÁLOVÉ**

INSTITUTE OF SOCIAL MEDICINE

DEPARTMENT OF NURSING

**HELP OF THE FAITH IN THE ILLNESS AND
RECOVERING**

Bachelor's thesis

Author: **Jakub Adámek**

Supervisor: Mgr. Michaela Votroubková

2008

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Hradci Králové 29.dubna 2008

.....
(podpis)

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych poděkovat Mgr. Michaelé Votroubkové za její pomoc a podporu při tvorbě této práce. Dále děkuji sestřám z onkologické kliniky FN HK za pomoc při sběru údajů. Taktéž děkuji i studentům 3. ročníku všeobecného lékařství za jejich čas, který strávili vyplňováním dotazníků.

V Hradci Králové 29. dubna 2008

.....

(podpis)

OBSAH

PROHLÁŠENÍ	4
PODĚKOVÁNÍ	5
OBSAH	6
ÚVOD	8
1) VÍRA	9
1.1) ZÁKLADNÍ PRINCIPY VÍRY	9
1.2) VÍRA JAKO NÁBOŽENSTVÍ	10
1.3) VÍRA NEJEN JAKO NÁBOŽENSTVÍ	13
2) NEMOC	15
2.1) NEMOC JAKO POJEM	15
2.2) VÝZNAM NEMOCI V DĚJINÁCH LIDSTVA.....	16
2.3) NEMOCI SOMATICKÉ A PSYCHICKÉ	17
2.4) VÍRA A NEMOC	19
3) ZDRAVÍ A UZDRAVOVÁNÍ	21
3.1) DEFINICE ZDRAVÍ A UDRAVOVÁNÍ	21
3.2) METODY LÉČBY V DĚJINÁCH.....	22
3.3) LÉČEBNÉ POSTUPY V MODERNÍ MEDICÍNĚ.....	24
4) ALTERNATIVNÍ MEDICÍNA	28
4.1) PODSTATA ALTERNATIVNÍ MEDICÍNY	28
4.2) FORMY ALTERNATIVNÍ MEDICÍNY.....	29
4.3) SKUTEČNÝ LÉČEBNÝ ÚČINEK NEBO ŠARLATÁNSTVÍ?	31
4.3.1) <i>AKUPUNKTURA</i>	31
4.3.2) <i>HOMEOPATIE</i>	32
4.3.3) <i>IRISDIAGNOSTIKA</i>	33
4.3.4) <i>LÉČENÍ RUKAMA</i>	33
4.3.5) <i>MAKROBIOTIKA A VITAMINOTERAPIE</i>	33
4.3.5) <i>CHIROPRAXE A OSTEOPATIE</i>	34
4.3.6) <i>CLUSTEROVÁ MEDICÍNA</i>	34
4.3.7) <i>MAGNETISMUS A PSYCHOTRONIKA</i>	35
5) ZÁVĚR – CO TEDY ZMŮŽE VÍRA V NEMOCI A BĚHEM UZDRAVOVÁNÍ?	37
ZKOUMAVÝ SOUBOR A POUŽITÉ METODY	38
CÍL PRÁCE.....	38
UŽITÁ METODA ŠETŘENÍ.....	38
ZDROJE ODBORNÝCH POZNATKŮ	39
CHARAKTERISTIKA SOUBORU RESPONDENTŮ.....	39

REALIZACE ŠETŘENÍ	39
VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	41
DEMOGRAFICKÉ OTÁZKY	41
VLASTNÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	42
DISKUZE	58
ANOTACE	61
ANNOTATION.....	62
POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	63
SEZNAMY	66
PŘÍLOHY.....	69

ÚVOD

Tam kde je vůle, tam je i cesta. Tohoto kreda by se mohla držet celá tato práce. Převážně vše o čem zde bude psáno, by se pod něj dalo shrnout. Pokud máme vůli, ochotu něco dělat, je mnohem větší šance, že se nám to povede. Otázka, jež zde padne, toto heslo rozebírá vzhledem k nemoci a uzdravování. Je nám vůle, naše odhodlání, k něčemu dobrá pokud onemocníme? Najdeme cestu z nemoci snadněji, nebo budeme bloudit? Tou vůlí, která nám má pomoci zde bude víra. A to jak náboženská, tak i ta nenáboženská, naše osobní přesvědčení, smýšlení, naše filosofie, náš postoj k nemoci a uzdravování.

Samozřejmě těžko rozebírat něco, když o tom málo víme. Proto se vždy ve zkratce pokusím vysvětlit pojmy víra, zdraví a nemoc. Dále se pokusím nastínit, jak lidé přistupovali k nemoci a jak se jí lidstvo snažilo léčit. Závěr je věnován alternativní medicíně, která je dle mého názoru ukázkou toho, jak se dá léčit pomocí víry.

Jelikož k cílům této práce patří zkoumat vztah víry k nemoci a k uzdravování, bylo potřeba nalézt výzkumné práce, které se zabývaly obdobnou problematikou. Ikdyž je výzkumů týkajících se víry, hlavně náboženské, a zdraví dostatek, výzkumy, které se zabývají problematikou víry ve vztahu k nemoci a léčbě v Čechách jako takové nejsou a v zahraničí jsou teprve v počátcích a zatím by se z nich jen těžko vyvozovaly širší závěry.¹⁷⁾

1) VÍRA

1.1) ZÁKLADNÍ PRINCIPY VÍRY

Víra by se dala popsat jako určitá forma přesvědčení, důvěra v něco nebo v někoho, náš osobní filosofický názor. Ten, který nám vyhovuje a shoduje se s naším životním postojem, s naší představou o podstatě života. Pro většinu lidí je víra vždy nějakým náboženstvím, filosofií, na jejímž vrcholu stojí určitá postava všemocného stvořitele a vůdce, podobně jako například u křesťanství. Měli bychom si ale uvědomit, že i nevěřící mají většinou svou víru.¹⁸⁾ Máme tu tedy dvě formy víry pro dvě skupiny lidí.

Životní přesvědčení, náboženství, náš postoj k životu a to co nás vede naším životem. To vše může být víra. Tato práce se bude vírou zabývat, ale v kontextu s nemocí a uzdravováním, ne jako samostatnou jednotkou. Jako součástí procesu, během kterého jsme zdraví, pak nemocní a následně se opět uzdravíme. V tomto procesu jedinec nepotřebuje exaktně vědět, co víra znamená, hlavní je to, že věří a že jeho víra ho dokáže podržet v situacích nejtěžších. Mohlo by se tedy zdát zbytečné zde rozvádět dlouhé polemiky o tom, co to víra je, a kdo ji jak definoval. Avšak bez základu se těžko staví na něčem dalším.

Josef Ratzinger napsal: „Člověk se nespokojí jen s tím, co vidí, hmatá, slyší – ale hledá i jiný způsob přístupu ke skutečnosti. Ten jmenuje vírou a v něm pak nalézá i rozhodující moment svého pohledu na svět vůbec.“¹⁾ Ano, člověk se často nespokojí jen s tím, co mu smysly dovolí. Vždyť i v dávných dobách lidem nestačilo říct, že například blesk nebo povodeň prostě je, ale chtěli znát příčinu. A jelikož najít ji smysly nemohli, nadpřirozeno bylo to, co si lidská mysl byla schopna vytvořit, a původce těchto jevů byl na světě. Víru v takovýto systém lze vysvětlit takto: „*Je – li něco neviditelné, neznamená to, že je to neskutečné, ale naopak, toto neviditelné v pravdě skutečné nese a umožňuje všechny ostatní skutečnosti. To znamená: co umožňuje skutečnost, to dopřává i člověku lidskou existenci a umožňuje mu lidské bytí. Řekněme to jinak: Věřit znamená rozhodnutí se pro toto neviditelné, na které narážíme v jádru naší existence, jako na nějaký bod a toto neviditelné je zároveň nutné pro naši*

existenci.“¹⁾ Podstata víry a existence. Existovat a nevěřit je to samé jako žít a nedýchat. Řada lidí si myslí, že když řeknou, že nevěří, tak prostě nevěří. Dokázat jim opak může být přitom tak jednoduché. Každý člověk věří, ať v sebe, v boha, v to, že ráno vyjde slunce, večer bude tma. Ano i vědění může být podstatou víry. Já myslím, já vím, já věřím.

Dokázat si uvědomit něco, čemuž vrcholně důvěřujeme, vyžaduje mnoho úsilí. Víra nám toto uvědomování může usnadnit. Mnohokrát již platilo, že stačilo věřit, a člověk ani nemusel vědět, čemu a jaké to mělo celkový smysl. Každý si ten svůj smysl našel a ten mu stačil. Mít svůj komplexní názor na tuto problematiku je velmi náročné. Sahá velmi daleko a přitom smysl je zcela prostý. Věříme v něco, je jedno, v co. A v to, co věříme, vkládáme tolik, kolik jsme ochotni pro to dát.

1.2) VÍRA JAKO NÁBOŽENSTVÍ

*„Náboženství je poznání, objasňuje člověka sobě samému, odpovídá na nejvyšší otázky, které vůbec mohou být vzneseny a přináší tak člověku dokonalou jednotu se sebou samým a skutečné posvěcení mysli.“*²⁾ Takto definoval náboženství německý filosof Gottlieb Fichte. Porovnáme-li ale tuto definici s tou, kterou uvedl Marx, *„Náboženská bída je výrazem skutečné bídy... Náboženství je vzdech sevřeného stvoření, projev bezcitného světa... Je opiem lidu. Zrušení náboženství jako iluzorního štěstí lidu je požadavkem jeho skutečného štěstí.“*²⁾, tak nám hned bude jasné, že říct, co je náboženství, je věc čistě individuální. To, co má v naší osobní filosofii prim, určuje názor na to, jak tento pojem definujeme. A jelikož náboženství a víra jsou pojmy velmi propojené, ba mnohdy totožné, dostalo slovo víra nálepku náboženství a s tím nádech něčeho filosoficky náročného, pro běžného člověka těžko popsatelného. Avšak i to, co je pro mnoho lidí těžko pochopitelné a vyjádřitelné, má svůj stejný význam a podstatu pro všechny lidi.

Pokud se zmiňuji o náboženství, tak bych rozhodně neměl opomenout pojem, který k němu od jeho vzniku patří. Tím pojmem je bůh. Ta autorita, ten vrchol všeho bytí a nebytí. Podstata života, smrti a veškeré víry u téměř každého náboženství. Jsou totiž i taková náboženství, která svého boha nemají (jako třeba buddhismus

a džinismus)³⁾, ale to nás nyní nemusí zajímat. Bůh a jeho postava je to podstatné. Postava, která je vrcholem všeho, na co si můžeme vzpomenout, s neomezenou mocí, nekonečně milostivá i neskonale krutá. „Člověk – v tom je tajemství náboženství – zpředměňuje svou bytost a pak opět činí sebe předmětem této zpředmětněné bytosti, přeměněné v subjekt, v osobu; myslí sám sebe, je si předmětem, ale předmětem předmětu jiné bytosti.“⁴⁾ Takto popsal L. Feuerbach podstatu náboženství a boží existence.⁴⁾ Je to trochu paradox, když člověk uctívá sám sebe, přičemž se zidealizoval, aby se pak sám mohl soudit a sám svůj výtvar nikdy nedostihnout, či překonat. Tato forma sebekritiky je zajímavá v tom, že ten ideál, který má být naší oporou, přestože nám stále připomíná, jak jsme nedokonalí, nám má pomáhat, ale většinou je pouze naše sebedůvěra tou oporou, která nás dokáže podpořit. Na druhou stranu, tato sebekritika je jednou z cest, jak se člověk může sám snažit o to zlepšit se, aby mohl nakonec usednout po boku toho, koho si vysnil.

V dnešním světě vyznává asi 70% světové populace nějaké náboženství. K těm hlavním a nejrozšířenějším patří hinduismus, judaismus, buddhismus, křesťanství a islám. Nyní se podívejme na tato náboženství trochu blíže.⁵⁾

„Hinduismus sahá tisíce let do minulosti a je nejstarším dodnes aktivním náboženstvím na světě. Jsou miliony hinduistických bohů a bohyň a všichni jsou odrazem nejvyššího ducha brahma. Nejpopulárnějšími bohy jsou Šiva ničitel a Višnu udržovatel. Jim samotným jsou zasvěceny stovky chrámů. Všichni hinduisté mají ve svých domovech svatyně, v nichž provádějí denně zbožné úkony, a ty tvoří společně se svátky jádro jejich víry. Hlavní složkou jejich náboženství je víra v nekonečný cyklus zrození, života na zemi, smrti a opětovného zrodu, v němž se každý jedinec reinkarnuje na úrovni určené tím, jak strávil svůj předchozí život. Hinduisté vyhledávají potěšení; co může být přirozenější, než uposlechnout tuto prvotní touhu a oddat jí celý svůj život?“⁵⁾

„Židovské dějiny sahají čtyři tisíce let zpět do minulosti, a pokud nepočítáme hinduismus, činí z judaismu nejstarší monoteistické náboženství na světě. Ačkoli byl v roce 1948 vytvořen Stát Izrael, jenom asi dvacet pět procent světového židovstva se sem vrátilo žít. Největší židovskou populaci najdeme v USA, kde žije třicet procent všech Židů. Židé věří, že jsou vyvoleným božím národem a že jim v božích záměrech připadá zvláštní úloha. Pokud máte židovskou matku, narodíte se automaticky do této víry, i když mnoho Židů už dnes neprovádí staré tradiční náboženské praktiky. Klíčovou složkou židovství je podílet se na určitém způsobu života – svátcích, potravinových

předpisech a obřadech – třebaže náboženskou víru, kterou jsou podloženy, všichni nesdílejí. Jeden z prvků židovského pohledu na svět si zaslouží zvláštní pozornost: zřetel k tělesné, materiální složce existence.“⁵⁾

„Lidé se řídí Buddhovým učením už více než dva a půl tisíce let – od Indie, kde žil, až po Evropu a Ameriku, kde je tato víra silná. Na celém světě je skoro čtyři sta milionů buddhistů. Buddhisté věří, že lidské bytosti jsou touhou připoutány k cyklu znovuzrození, života a smrti a že se mohou nesčetněkrát narodit na různých úrovních existence. Věřící také, že je možné se vymanit ze sledů znovuzrodů a dosáhnout nirvány. Buddhovo učení je průvodcem pro všechny buddhisty, kteří v sobě chtějí rozvíjet kvality nenásilí, moudrosti a soucitu. Nakonec budou stejně jako Buddha i oni osvíceni. Buddhisté věří v nejvyšší realitu, ale neříkají jí „Bůh“. O svém vyznání mluví raději jako o filozofii života než jako o náboženství. Buddha hlásal náboženství, vyhýbající se teologickým spekulacím. Byl by mohl být jedním z největších světových metafyziků, ale teoretizování jej nezajímalo. Zda je svět věčný či ne, zda je konečný nebo nekonečný...Zda bude Buddha existovat po smrti nebo ne...O těchto otázkách zachovával Buddha vznešené mlčení...“⁵⁾

„Křesťané věří, že Ježíš Kristus je jak Syn Boha, tak Syn člověka – plně božský, plně lidský a bez hříchu. Ježíš se narodil v Palestině před dvěma tisíci lety, cestoval po zemi a kázal a uzdravoval, na pokyn římského místodržícího byl ukřižován a krátce poté se vrátil do života. Skrze Kristovu smrt a zmrtvýchvstání odpustil Bůh hříchy a umožnil lidem, aby s ním vstoupili do věčného života. Většina křesťanů vyjadřuje svou víru pravidelnou účastí na svatém přijímání. Dnes je křesťanství největším náboženstvím na světě s odhadovaným celkovým počtem dvou miliard vyznavačů, i když rozdělených do více než dvaceti tisíc různých sekt či církví.“⁵⁾

„Islám je jedno z nejmladších velkých náboženství světa. Vznikl v šestém století v oblasti známé dnes jako Saudská Arábie. Leží tam obě jeho největší města, Mekka a Medína. Ačkoli je islám celosvětové náboženství, většina z miliardy a dvou set milionů jeho vyznavačů obývá dodnes Severní Afriku, přední východ a Jihovýchodní Asii. Islám je arabské slovo s významem „oddát se“ a muslim je „ten kdo se podřizuje vůli Alláha“. Islám je absolutní způsob života a pokrývá jak světskou tak duchovní oblast života. Věřící se, že Alláh posílal čas od času proroky, jako byli Abraham, Mojžíš a Ježíš, aby ukázali lidem, jak mají žít, ale jejich poselství byla do značné míry ignorována. Nakonec poslal Alláh Muhammada, posledního a největšího v prorocké linii, a odhalil mu svou vůli v řadě zjevení, která byla bezchybně zaznamenána v Koránu. Muslimové

chovají k Muhammadovi nejvyšší úctu, ale nebyl božský, a proto se nesmí uctívat. Uctívání náleží jedině Alláhovi, protože je stvořitelem a vládcem veškerenstva.“⁵⁾

Samozřejmě, že na světě je náboženských ideologií mnohem více. A skoro by se dalo říci, že co člověk, to náboženství. V mnohém se liší, rozcházejí se, ale ve své vnitřní podstatě jsou všechna téměř stejná. Sjednocení pod určitými názory, které se spojily do životní filosofie skupiny lidí, jenž navíc vzhlíží k určité osobnosti skutečné či nadpřirozené.

1.3) VÍRA NEJEN JAKO NÁBOŽENSTVÍ

To, že většina lidí vnímá slovo víra jako synonymum ke slovu náboženství, jsem již zmínil. Je to pochopitelné, jelikož když se někoho chcete zeptat, zda vyznává nějaké náboženství, zeptáte se většinou „Jste věřící?“ Málo koho tedy napadne, že víra nemusí být jen náboženství. To, že by každý mohl mít svou vlastní filosofii života, je pro většinu lidí nemyslitelné už z toho pohledu, že si většina lidí myslí, že filosofie je pro moc učené lidi, a běžná osoba ji mívá velkým obloukem. Berme tedy víru také jako náš životní postoj. Ve své podstatě má každý nějakou víru, protože když si vezmeme náboženství jako systém hodnot a názorů, pak i naše osobní přesvědčení právě splňuje podmínky pro to, abychom ho mohli nazvat vírou. Je řada filosofů, jenž uvádí, že člověk náboženství potřebuje a že dává lidskému životu hlubší smysl. Nedávno jsem se účastnil jedné přednášky na téma „Ježíš ve 21. století“. Přednášel Dave Patty a jedna z jeho myšlenek byla o určitém prázdnu, který většina lidí v sobě má. Určitý pocit nenaplnění, nesmyslnosti a neúplnosti naší existence radil právě naplnit vírou v něco vyššího, něco co nás dokáže naplnit. Pravda, mohla by se najít řada lidí, jenž to zkusí a náboženství v jakékoliv podobě jim bude vyhovovat, ale co ti, jimž vyhovovat nebude. Zůstane smysl jejich existence jenom proto, že nevěří v něco vyššího, nenaplněn a jejich víra jim bude prakticky k ničemu, když jim nedokáže zodpovědět všechny jejich otázky a naplnit je pocitem takové plnosti, která je uspokojuje? Z toho pohledu to vyznívá až moc černobíle. S náboženstvím to smysl má, bez něj nikoliv. Můžeme přeci ve svou víru mít tolik důvěry a tolik síly jako mají jiní v jejich náboženství. Zavrhnout víru jako osobní filosofii jen proto, že není nikde přesně

definována a jste jejím vlastním autorem, je více než nemoudré. Museli bychom pak zavrhnout většinu filosofů, jelikož i oni často přicházeli s názory a postoji, které nikdo před nimi neměl, a byli jedinečnými autory jedinečných myšlenek, vlastních filosofii, pohledů na svět. Měli jakousi vlastní víru a to i v dobách, kdy se téměř každý člověk hlásil k nějakému náboženství.

Naše víra může mít mnoho podob a forem. Většinou nás rychle napadne víra v sebe sama, ve své schopnosti, víra ve spravedlnost, v dobrou budoucnost a tak dále. Věřit se dá spoustě věcí, ale již mnohem méně jich může být tím, co můžeme nazvat pilířem naší víry. Stavět víru na něčem, co nás neskonale nepřesahuje a nedokáže nás vést, se může zdát jako zbytečnost, ale i to co je pro jiné běžná věc, může být pro druhého právě tím pilířem. A ten si každý musí umět najít sám. Taková víra pak může být stejně neotřesná jako přesvědčení věřícího v existenci boha.

2) NEMOC

2.1) NEMOC JAKO POJEM

Víra a nemoc. To je o čem tato práce pojednává. Jejich vzájemné ovlivňování, ale hlavně zda je nám víra nějak nápomocná během nemoci. Většina z nás asi řekne, že ano. Ale je tomu tak skutečně. Není to jen náš osobní pocit, že když máme víru, máme i podporu v obtížné situaci, jakou nemoc bezesporu je?

Nemoc můžeme definovat z několika pohledů. Z biologického hlediska půjde o určitou negativní změnu organismu na buněčné úrovni. Histologové ji zase definují podle změn jednotlivých tkání, kde se daná nemoc vyskytla. Biochemie se zaměřuje na změny na molekulární úrovni, fyziolog zase na základě toho, jak se v organismu změnil přesně dané mechanismy, které udržují naše tělo v chodu. Internista je nucen nemoc vymezit na základě všech předchozích věd. Psychiatr nemoc vymezí pomocí změn v myšlení a chování jedince a určitými patologiemi ve vyplavování určitých mediátorů. Každý obor má tedy možnost nemoc definovat ze svého pohledu různým způsobem, ale ve výsledku se většinou dostanou do stejného cíle. Výsledkem je totiž opak definice zdraví. Pokud nám definice Světové zdravotnické organizace říká, že zdraví je stav bio psycho sociální pohody a ne jen nepřítomnosti nemoci, pak by nemoc měl být stav, při kterém jsme biologicky, psychicky či sociálně v nepohodě. Jak ale můžeme určit nepohodu, pokud ji může každý pociťovat úplně jinak? Mohlo by se také zdát, že je pak nemocný vlastně úplně každý, jelikož představa absolutní pohody ve všech třech složkách by se mohla zdát jako něco nemožného. Nemoc by tak zaujala místo zdraví a místo toho, abychom se snažili neonemocnět a zůstat zdraví, bychom se pokoušeli pouze uzdravit. Lepší by tedy bylo definovat nemoc jako stav narušení našeho organismu a psychického stavu, vedoucí k dějům, které mají reverzibilní či ireverzibilní následky na náš organismus a psychosociálně nás ovlivňují. Pak dostává nemoc nádech něčeho, čemu se snažíme bránit, jelikož to lze, a něčeho co nás ovlivňuje nejen somaticky, ale i psychicky a působí na nás jak negativně, tak i pozitivně.

To, co dnes veřejnost o nemocech ví, je omezeno na to, co zná z televize, literatury, ze svého okolí nebo to, co osobně prožili. V dnešní době je téměř jakákoliv nemoc brána jako určitý handicap a lidé jsou často odsunuti na okraj běžného života.

Odsunutí je pochopitelné z důvodů hygienických a dočasná změna životního stylu zase z důvodů terapeutických. Co však může naše vnímání nemoci způsobit a působí, si moc dobře neuvědomujeme. Jako nemocní se musíme omezit v běžných aktivitách, i když ani nechceme, straníme se druhým, méně komunikujeme s okolím, máme strach, aby od nás někdo neonemocněl. Celkově se tedy nemoc vytěsňuje podobně ze společnosti jako se tomu děje u smrti. Sice se o ní mluví, ale vždy v takových souvislostech, že stejně nevíme téměř nic podstatného, dokud neonemocníme. Udělat si svůj názor o nemoci bychom tedy mohli, až když onemocníme. Pak můžeme tvrdit jaké to je být nemocný, co to obnáší a co to pro nás nemoc vlastně je.

2.2) VÝZNAM NEMOCI V DĚJINÁCH LIDSTVA

Jak se měnilo myšlení lidí a měnily se jejich názory na podstatu různých skutků, měnilo se i smýšlení o nemoci. Z hlediska léčby to je jeden z nejdůležitějších faktů. To, jak na nemoc nahlížíme, jakého má původce a co to pro nás ze společenského hlediska znamená, bylo jedním z faktorů, které určovaly metodu léčby. Pohled na nemoc šel ruku v ruce s vývojem společnosti, náboženských směrů a s vývojem medicíny. V minulosti se na ní nahlíželo často jako na trest, který nás diskreditoval v očích společnosti. Dnes ji vidíme jako následek určité infekce, genetické predispozice, úrazu či špatného životního stylu.

*„Jsem poskvrněn, a proto jsem poklekl před tebou, abys rozsoudil mou při, abys o mně rozhodnul. Rozsud' moji při, rozhodni o mě; vykořeň zlou nemoc z mého těla, znič všechnu špatnost v mém mase a v mých svalech. Ať všechna špatnost mého těla, mého masa a mých svalů odejde ode mne, ať zřím světlo!“*⁶⁾ Takto se modlil jeden Asyřan ke svým bohům, pokud onemocněl. Podobné smýšlení bylo pro starověk typické a nemoc byla převážně považována za boží dílo. V Řecku se nám pak přibližně v 5. století začíná vytvářet názor, že nemoc je následkem poruchy něčeho. V tomto případě poruchy rovnováhy dvou veličin, tepla a chladu, dostatku či nedostatku potravy, vlhka a sucha. I když i ta zdraví prospěšná rovnováha byla darem od bohů, je zde vidět již náznak názoru, že nemoc je následek určitých změn, které nezpůsobil nějaký boží

zásah, ale je následkem života dané osoby. Byl to velký krok k fyziologickému lékařství naší doby, který udělal pravděpodobně Alkmeón z Krótonu asi 500 let př.n.l. I v této době ale existoval názor, že nemoci jsou dílem převážně božím. Lišily se tedy zákonitě i formy léčby. U jednoho se přistupovalo k léčbě odstraněním škodlivého faktoru nebo vyrovnaním nerovnováhy, u druhého stále dominovala modlitba a zaříkávání. Pokud se přesuneme do středověké Evropy, zjistíme, že se názor na původ nemoci spíše vrátil zpět. Opět je to primárně bůh, kdo měl nemoc na svědomí, i když si za ní člověk mohl sám. Jelikož byla nemoc brána jako trest za hříchy, tak jejich léčba spočívala hlavně v odčinění hříchu modlitbou. Spolu s tímto religiózním názorem na věc, jenž měl své formy léčby, se samozřejmě užívaly i určité formy lidového léčitelství a alespoň některé poznatky fyziologické medicíny, které se dochovaly z antického Řecka. ⁶⁾

Když se vydáme pryč ze středověku, který rozhodně nepřál rozvoji nových filosofii, a pohlédneme na nemoc od renesance a dál až do přítomnosti, zjistíme, že se postupně přenášel vliv boží na vznik nemoci na člověka samého a na faktory v jeho okolí. Jak slábnul vliv církve, tak i slábnul názor, že nemoc je dílem božím. Jak se zvyšovalo poznání lidstva o nemocech, nacházely se i důkazy o původcích jednotlivých chorob. To, jaký smysl lidé nemoci dávali, se sice měnilo pomaleji, a názor, že je nemoc božím trestem, jistě uznává určité procento světové populace věřících. Ale je jisté, že o podobě nemoci jako trestu se pomalu, ale jistě upouštělo. Dnes je pro většinu názor, že nemoc je prostě souhra špatných náhod, kterým občas trochu či více pomůžeme, tím nejakceptovatelnějším. Těžko totiž mluvit o trestu, když nemoci všech druhů postihují lidi bez rozdílu rasy, přesvědčení, majetku a toho jak se chovají.

Nemoc vždy měla velký vliv na naší civilizaci. Ať vyhlazovala celá města a téměř i národy jako morová rána ke konci středověku, měnila absolutně nečekaně průběhy bitev nebo měla v první světové válce španělská chřipka více obětí, než samotná válka, vždy zanechává určitou stopu v našich dějinách.

2.3) NEMOCI SOMATICKÉ A PSYCHICKÉ

Řešit vliv nemoci na zdraví a nezmínit při tom psychosomatiku by bylo asi neodpustitelné. Vždyť podstata tohoto oboru tkví v hledání vztahu mezi stavem

psychickým a tělesným a v hledání příčin nemocí v našem psychickém stavu.

„Psychosomatika je odvozena od dvou slov, od slova psyche, což znamená duševno, psychično, konkrétně pak naši životní situaci a hlavně způsob, jak na různé situace reagujeme, a od slova soma, což znamená řecky tělo; jde tedy o celostní nazírání na zdraví či nemoc. Psychosomatika se zabývá vztahy mezi duševnem a tělesnem, které nechápe jako dvě nezávislé oblasti, nýbrž jako spojené nádoby či jako vzájemně propojené systémy.“ ⁷⁾ Tato definice potvrzuje, co jsem před chvílí napsal. Během vývoje medicíny se totiž ukázalo, že ačkoliv zvládá těžké infekční onemocnění a náročné operace, jaksi jí uniká řada psychických problémů, které pacienti mají a jsou často jedinou příčinou nemocí, které dokáže lékař najít. ⁸⁾

Určitá bezradnost medicíny, snaha o nejen somatický původ nemoci a nespokojenost pacientů s přístupem lékařů ke své profesi vedla k rozvoji tohoto oboru a jeho postupnému růstu. Možná stojí i jako oponent alternativní medicíny, jenž s lidskou psychikou velmi intenzivně pracuje. Vždyť hledat podstatu nemocí v psychickém stavu není v dějinách medicíny nic nového. Již v antickém Řecku, kde byl Hippokratem založen systém 4 tělesných tekutin, byl reflexí k 4 osobnostním typům. V dnešní době se ale dostáváme na poněkud jinou úroveň. Psychosomatická onemocnění jsou nemoci, kterým se poslední dobou říká také onemocnění civilizační a jejich hlavním vyvolávajícím faktorem je primárně životní styl dnešní doby.

Tento životní styl a celkově moderní doba přináší spoustu stresu, situací, s nimiž nevíme, jak se máme vyrovnat a omezené schopnosti, jak účinně relaxovat, vedou ke zvyšování napětí a postupnému kolapsu. Následkem těchto vlivů a samozřejmě i řady dalších je reakce organismu na úrovni psychické a následně jako následek toho se mohou vyskytnout i reakce somatické. Ty pak třeba nějaký doktor zachytí a pokusí se tyto příznaky vyléčit. Avšak taková forma nemoci, která má podklad v naší psychice, se stěží může plně vyléčit pouze klasickými medicínskými postupy – léky a určitým standardním léčebným režimem. Na řadu by měla přijít terapie, která je zaměřená předně na problémy psychosociální a od toho se pak může odvíjet úspěšná terapie. Léčit totiž pacienta tím stylem, že nemoc je somatická a nějaká psychická složka tu nemůže mít vliv, je postup zastaralý a akorát tak může způsobit návrat obtíží a opakované trpění pacienta stejnou nemocí jen proto, že někdo není ochoten připustit modernější přístupy, což je ale bohužel v lékařství docela častá skutečnost.

2.4) VÍRA A NEMOC

Najít přímý kauzální vztah mezi nemocí, pojmem vědecky přesně vymezeným, prozkoumaným, mající svou přesnou příčinu a průběh, a vírou jako pojmem, u kterého bychom se nanejvýš shodli na její definici, jelikož je velmi individuální záležitostí, je velmi těžká věc. Individuálnost vlivu víry na náš organismus je ve své podstatě neměřitelná a tudíž i těžko s něčím srovnatelná. Navzdory tomu je zde obor, který se snaží podobný vztah najít. Psychosomatická medicína je přímo zaměřená na hledání psychické podmíněnosti nemocí. Vliv celkového psychického stavu a hlavně stresu, který v nás vytváří naše okolí, se snaží řada lékařů prosadit jako jeden z faktorů vzniku řady nemocí. V prostředí, ve kterém je somatika postavena vysoko nad psychiku pacienta, se ale toto prosazuje jen velmi těžko. Nyní by se ale mohlo namítnout, že víra a naše psychika není totéž. Psychika na nás působí přímo nějakým stresem, ale co nějaká víra, ta nám přece žaludeční vředy neudělá. Jenže vztah víry k nemoci tu je, a to hned oboustranný. Pokud budeme brát víru jako náš stresor, neboli naše víra pro nás sice bude životní cestou a bude nám udávat naše cíle v životě, ale bude na nás klást zároveň takové nároky, až nám bude podkopávat naše sebevědomí a myšlenky, bude ležet na straně negativní. Více bychom si ale přáli, aby naše víra stála na straně druhé. Dodávala nám sílu, elán do života, hledala nám cestu z těžkých životních situací. Pak bychom si mohli s trochou nadsázky říct, že nás naše víra chrání i před nemocemi.

Jenže co když přeci jen onemocníme? Pak budeme mít opět dvě stejné možnosti. Buď nám naše přesvědčení bude k ničemu (až proti nám) jako před onemocněním, nebo nám může být oporou a třeba nám i něco dát do budoucna. Křivohlavý právě tyto poznatky vymezuje vzhledem ke křesťanské víře a ukazuje nemoc jako epizodu v lidském životě, která nás může posílit duševně, upřesnit či obnovit naše životní cíle a dát nám možnost přemýšlet o sobě a o své víře.⁹⁾ Přemýšlet ale můžeme nejen o sobě, životě a o víře, ale i o nemoci samotné. Proč my? Proč zrovna tato nemoc? Proč zrovna nyní? Jaký to má důvod? Vyléčím se? Hledat odpovědi na tyto otázky můžeme na různých místech. Zde přichází ke slovu naše víra. Dokáže nám vysvětlit, proč jsme onemocněli?

Najít uspokojivou příčinu onemocnění je z hlediska vědeckého poměrně snadné, ale tu filosofickou jen těžko. Řada věřících si často myslí, že nemoc je určitá forma trestu za to, jak žijí. Nemoc se tak snaží vytlačit mimo normu a její přítomnost je pro ně

velkým mínusem v jejich životě. Avšak správně by měli nemoc brát jako součást svého života, něco, čemu se nevyhnou a musí počítat s tím, že čas od času onemocní.¹⁰⁾

„Kdo by rád škrtil nemocnost člověka, bere člověku základnu jeho bytí. Chce – li někdo eliminovat nemocnost, nechápe smysl života. Ze své nemoci dorůstá Job k rozmluvě s Bohem a nakonec obdrží dvojnásobek toho, co mu bylo vzato. Nemoc je krize, do níž upadáme, aby náš život dostal novou a lepší základnu. Rozhází nás tak, aby nás mohla znovu složit dohromady a tím učinit lidmi Božími průchodnými pro Boží světlo.

Světlo vyrůstá z krize. Lidé, kteří se domnívají, že je krize nikdy nemůže potkat, nejsou lidmi ve smyslu podobenství s Bohem.“¹⁰⁾

Z hlediska náboženského je to tedy relativně jednoduché. Nemoc je prostě součástí života a kdo tvrdí opak, se staví proti lidství, které Bůh lidem dal. Pro ty, jenž oporu v bohu nemají, ale vede je jejich vlastní jiný princip, je pravděpodobně nejsnazší cestou vzít si něco z filosofie náboženské. Vysvětlovat si nemoc jen jako špatnou souhru náhod není asi zrovna to pravé, a proto je vhodnější brát nemoc ne jako trest, ale jako varování, že něco je špatně, že bychom něco měli změnit. Měla by nám dát možnost se zastavit a přemýšlet.¹⁰⁾ Cesta apatie a nezájmu je možná pro spoustu lidí jednodušší, ale zaseknout se a říci, že mě má nemoc prostě neskolí a více se o ni nebudu zajímat, může snadno vést k podcenění situace a pak akorát můžeme docílit toho, že nám naše vlastní přesvědčení podrazí nohy. Možná nám tím bude chtít říci, že se o sebe málo staráme. A právě toto může být ten impulz, který nás donutí se nad sebou pozastavit a zapřemýšlet nad tím, co to se mnou je a co s tou nemocí mohu udělat.

3) ZDRAVÍ A UZDRAVOVÁNÍ

3.1) DEFINICE ZDRAVÍ A UZDRAVOVÁNÍ

V předchozí kapitole jsem rozebíral pojem nemoc. Teď se budu věnovat tomu, co nás od nemoci osvobozuje – uzdravování. Tento proces, kterým se většinou rozumí náprava nepřírozeného, patologického stavu by nás měl navrátit do běžného, plného života. Někdy tento proces trvá celé měsíce i roky a pro danou osobu může být jak denním chlebem, tak každodenním utrpením. Většinou nám ale vezme jen pár dnů či týdnů a ani nás moc neomezí a neovlivní náš běžný život.

Cílem každého uzdravování je zdraví. Podle Světové zdravotnické organizace definice zní zdraví takto: „*Health is state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease an infirmity.*“¹¹⁾ Neboli „*Zdraví je stav, kdy je člověku naprosto dobře, a to jak fyzicky, tak psychicky i sociálně. Není to jen nepřítomnost nemoci a neduživosti.*“¹¹⁾ Definice sice krásná a snadno zapamatovatelná, ale při hlubším rozboru má spoustu vad a nelze ji brát až tak příliš vážně. Její snaha ukázat zdraví v té nejlepší formě a komplexně v rámci holismu ji zároveň podkopává. Definuje zdraví až na nereálné úrovni a prakticky, pokud tuto definici přeneseme na člověka, tak pak jsme vlastně nemocní všichni a nic s tím neuděláme, jelikož být zdravý, je nedosažitelné.¹¹⁾ Pokud však budeme brát tuto definici jen jako návod, jak by mělo naše zdraví vypadat, pak ji lze přijmout a řídit se její hlavní podstatou celistvého pohledu na lidský organismus a to vztahovat na sebe a dle toho určovat úroveň svého zdraví.

Obecnější a vhodnější definici uvádí D. Seedhouse: „*Optimální stav zdraví určité osoby závisí na stavu souboru podmínek, které jí umožňují žít a pracovat tak, aby byly splněny její realisticky zvolené a biologické možnosti (potenciály).*“¹¹⁾ Zde bychom mohli vytyčit hned několik pojmů. Za prvé-optimální stav. Již nejde o perfektní zdraví pro všechny bez rozdílu, ale jen o takovou úroveň zdraví, která je dostatečně dobrá pro daného jedince, prostě optimální. Soubor podmínek, pod nimiž si můžeme představit právě ty naše biologické, psychické, sociální potřeby a i spirituální potřeby, ale stále není přesně definován a dává nám určitou volnost v tom, co pro danou osobu, včetně dobrého fyzického stavu, zdraví zajišťuje. Realisticky zvolené a biologické

možnosti (potenciály) – zde je nesporná výhoda oproti definici WHO. Taková úroveň zdraví, která nám dovoluje zvládnout to, čeho jsme z biologického hlediska schopni, a vykonat to, co skutečně zvládnout můžeme, musí být úrovní nejvyšší a tudíž zdravím ve své pravé podstatě.

Ať zmíníme jakoukoliv definici, vždy nám půjde o to nebýt nemocen, být psychicky v pohodě a prostě se cítit dobře. Každý si svůj stav hodnotí podle svých osobních potřeb a pojem zdraví má tak pro něj různou hodnotu. Stejně tak je pro něj cesta k dosažení zdraví procesem, který má svá pravidla, jenž si určuje jen on sám.

3.2) METODY LÉČBY V DĚJINÁCH

Cest k navrácení zdraví je mnoho. Lidé od pradávna hledali příčiny nemocí a způsoby, jak se jich zbavit. Zkoušeli, co se dalo, jen aby přišli na nějakou léčivou látku či postup, jenž by jim pomohl. V prvopočátku se užívala metoda pokusu a omylu a hodně se dalo na pověry či smyšlené magické vlastnosti daných „léčivých“ látek. Po dlouhá tisíciletí, kdy největším věděním lidstva bylo to, že existují nadpřirozené bytosti a bozi, se velmi často a naprosto otevřeně používala všemožná zaříkávadla, rituály, magické postupy a dávaly se oběti na usmíření bohů, démonů a duchů. Nelze se ani moc divit tomu, že se tyto metody uchytily. Nevědomost lidí, jejich strach před hněvem vyšších bytostí, nízký věk, jakého se v těch dobách dožívali, a hlavně to, že se mohlo zemřít na jakoukoliv banální nemoc, mělo za následek, že pokud se uzdravil jen jeden z mnoha, již to bylo považováno za zázrak. Naděje, že se uzdraví, tu byla a i tento malý plamínek dokázal rozhořet požár obřích rozměrů. Člověku ale málokdy stačí málo a i v této oblasti začal hledat pro sebe něco lepšího. Začal tedy hlouběji zkoumat podstatu nemocí a jal se hledat cestu jinou nežli tu spirituální. Začal nad medicínou vědecky uvažovat a zkoumat ji.

Přehled léčebných metod bych začal u preventivní pravěké „medicíny“. Zaříkávadla, rituály, oběti a další podobné magické techniky byly to hlavní, co lidé používali k zahnání nemoci. *„Na základě náhodných pozorování i pokusů a omylů se postupně poznání rozšiřovalo. Když lidé věřili, že nemoci jsou způsobeny zlými duchy, nebylo snad logické provrtat lebku člověka trpícího nesnesitelnou bolestí, aby se duch*

dostal ven?“¹²⁾ Samozřejmostí sice bylo rovnání zlomenin dlahami a krytí ran, v období starověku se ale pozvolna začala rozvíjet medicína jako vědecká disciplína, i když stále s velmi kuriózními postupy. V Egyptě se například kombinovala magická zaříkávání s psychoterapií, mezi léky se nejčastěji užívalo sádlo a trus různých zvířat a chirurgové té doby napravovali zlomeniny, vykloubeniny a prováděly jen povrchové operační zákroky jako vyřezávání cyst. Tyto metody byly rozšířeny prakticky po celém světě, přičemž v Mezopotámii se ještě více upřednostňovaly magické procedury a v Číně a Indii se zase hojně kombinovaly zaříkávadla s různými léky. Těch již v té době například v Číně rozlišovali 16 000 a znali asi 2000 léčivých látek.¹²⁾ V období antického Řecka se preferovala medicína vedená lidmi pro lidi. Téměř vymizely náboženské postupy z léčby a nahradilo je používání léků, naslouchání pacientům, jejich řádné vyšetření a také zajištění dobré nálady, které již v té době bylo považováno za cestu ku zdraví. V období římského impéria se k těmto poznatkům přidaly nové poznatky v oblasti chirurgie, hlavně díky neustálému válčení, kterého se hojně lékaři účastnili a samozřejmě i anatomie, která stále byla v plenkách, ale stále více se zdokonalovala. K těmto všem postupům nesmím připojit i zmínku o takových postupech jako byly masáže, saunování a také některé techniky alternativní medicíny jako akupunktura, které ale v této době měli mnohem lepší postavení.¹²⁾

V období středověku se situace změnila k horšímu. Rozvoj vzdělanosti byl zastaven vpádem kočovných kmenů do Evropy a vypálením alexandrijské knihovny, která obsahovala téměř veškeré medicínské vědění té doby. Do dalších let se zachovalo učení řeckého lékaře Galéna, který sice vycházel z Hippokratových pouček a systému čtyř tělesných tekutin, ale anatomické znalosti se nedochovaly, více se začalo na nemoc nahlížet jako na dílo boží a opět se více léčilo modlitbou než léky. Chirurgie byla mnohem více postavena mimo medicínu a provozovali ji holiči, lazebníci a někdy i lékaři, i když na některých školách bylo zakázáno chirurgii praktikovat. Tento stav trval po několik dlouhých století. Po určité době se sice dostaly do Evropy knihy z Arábie a napomohly alespoň mírnému zkvalitnění některých postupů, hlavně chirurgie, ale jinak se žádné větší změny neudály. Na denním pořádku bylo pouštění žilou, podávat projímadla a všemožné léky.¹²⁾

Změna nastala po období, kdy se Evropou prohnala morová epidemie. Neschopnost lékařů jakkoliv zabránit této nemoci byla naprosto neskutečná. Alespoň trochu šlo situaci zlepšit preventivními opatřeními, ale jinak byly ruce medicíny na tuto nemoc až příliš krátké. Nové myšlenkové pochody, které se zrodily v době renesance,

a nedůvěra lidu v medicínu, která toho stále moc nedokázala, napomohly tomu, aby se více bádalo a hledaly se nové metody léčby a více se zkoumal člověk a jeho anatomie a fyziologie. Metody lékařů se příliš neměnily, zato chirurgové měli mnohem větší možnosti k rozvoji své profese. Četné války jim dávaly mnoho šancí, jak zkoušet nové postupy. Ošetřování bodných, sečných a nově i střelných zbraní, první úspěšné amputace končetin, prvopočátky hojivých látek přikládáných na rány. Pomalu se začaly provádět první břišní operace. V roce 1736 byla například provedena první apendektomie. Nadále byly tyto operace díky neznalosti antiseptik příliš nebezpečné, a proto se moc neprováděly. Na světlo slávy medicíny se chtěli vtláčit i různí podvodníci, a tak byla tato doba rájem rozkvětu metod alternativní medicíny.¹²⁾

Od této doby byl jen malý krůček k tomu, jak vypadá medicína dnes, co se týká forem léčby, ale zároveň to bylo neskutečně daleko. Stálá arogance ze strany starších doktorů a neochota se přiučít z nových poznatků brzdily postup medicíny a stála zbytečně mnoho životů. Prakticky se medicína nejvíce změnila po objevení řádných anestetik, analgetik, zavedení antiseptik a aseptických postupů, zvýšení hygieny v nemocnicích a přijetí existence mikroorganismů. Tohoto všeho se povedlo dosáhnout až po polovině 19. století. Pak již lékaři mohli provádět i složité břišní operace, lépe zkoumat původce nemocí a zahájit prevenci vůči nim, psychiatrie byla již také v rámci možností uznávána a její pacienti nebyli jen považováni za pomatence, kteří se musí zavřít, no zkrátka již to byla téměř ta medicína, jakou známe dnes.¹²

3.3) LÉČEBNÉ POSTUPY V MODERNÍ MEDICÍNĚ

Podívali jsme se na metody, kterými se léčilo během celé historie lidstva. Nyní si ve zkratce shrňme, jaké postupy se užívají v naší době.

Medicína se nás dotýká ještě dříve, než se vůbec narodíme. Pravidelné kontroly těhotných žen, které mají zajistit klidný průběh těhotenství, objevit a monitorovat případné anomálie, či metoda umělého oplodnění jsou tím prvním, co můžeme ze zdravotnictví zakusit. Po narození se většinou ocitáme v nemocničním zařízení. To se pro malé procento dětí stává na delší dobu domovem v důsledku vrozených onemocnění nebo předčasného porodu a komplikací, které ho poté následují, a rovnou zakusí jaké

všechny možnosti dnešní medicína má, ale i že ty možnosti někdy nemá a stále nedokáže vše, co by si přála. Ostatní děti od malička většinou potkává jiná metoda medicíny-a to prevence. Pravidelné zdravotní prohlídky a očkovací programy. Ty nás mají přímo chránit před určitými nemocemi. Samozřejmě ale někdy onemocníme. Tak se třeba můžeme dostat na otologii se zánětem středního ucha, poprvé okusíme nějaké léky proti kašli, či rýmě, zubař nám předvede své umění se svými početnými nástroji, které straší tolik dětí, ale i dospělých. Tím jsem vlastně nakousnul to, že v dnešní době máme spoustu specializací. Co tělesný systém, to specializace. A tak se nám občas může zdát, že si nás lékaři přehazují jako horký brambor.

Jak stárneme, máme mnohem větší šanci, že se dostaneme pod ruku nějakému chirurgovi. Od napravování zlomenin pouhou sádkou a jednoho stehu na rozbité hlavě přes závažnější úrazy otevřeného rázu, jenž vyžadují komplikované operační postupy, operace vnitřních orgánů jako důsledek nějakého onemocnění, jako třeba apendicitida, až k neurochirurgickým a kardiologickým operacím, které představují jeden z vrcholů moderní medicíny.

Žádná léčba se samozřejmě neobejde bez řádné diagnostiky. Klasické vyšetření pohledem, pohmatem, poklepem a poslechem spolu s rozhovorem s pacientem, změřením krevního tlaku, pulzu a frekvence dýchání, někdy doplněné o EKG, EEG, nebo EMG a řadou radiodiagnostických postupů, jako RTG, UZ, CT, MR, různými biochemickými vyšetřeními prakticky všech tělesných tekutin. Při bližším zjišťování problému lze narazit na biopsie tkání, stěry biologického materiálu a kultivaci mikrobů pro přesnou identifikaci původce onemocnění, vyšetření funkční(jako třeba spirometrie) či zkoumání genetické informace.

Škála praktik, kterou moderní medicína využívá, je velmi rozmanitá. Metody vyšetřovací a léčebné mají téměř tolik forem, kolik je medicínských oborů. Chemie a invazivní výkony dnes zaujímají největší část všech léčebných postupů. Můžeme se tedy ptát, zda je zde dostatek místa i na lidskou mysl a ne její problémy. Zda se dnešní medicína dostatečně stará i o náš psychický stav.

3.4) VÝZNAM VÍRY V LÉČBĚ

Pokud bychom brali stav dobré nálady jako stav, při kterém je víra naší oporou a pomáhá nám zvládat situace obtížněji, pak bychom klidně mohli říci, že víra význam v léčbě má. Podpora našeho sebevědomí během nemoci je jistě nezbytná. Vždyť i psychosomatická medicína spoléhá na to, že člověk, který je v dobré náladě a nestresuje se má méně zdravotních problémů a s nemocemi se může vypořádat rychleji a snadněji. Nutno ale poznamenat, že stav víry nemusí kolikrát korespondovat s naším vnitřním rozpoložením a naše neohroženě stojící víra může být málo platná v boji s nemocí, pokud jsme vystresováni, ve špatné náladě a nedaří se nám nacházet pozitiva v životě.

Vyložit význam víry v léčbě se dá dobře na biblických příbězích. Ty jsou ve své podstatě vytvořeny i v trochu obecném duchu a zabírají se nemocemi, které bychom dnes označily za psychosomatické. Těžko bychom v nich hledali nějaké specifické léčebné postupy. Jde čistě jen o otázku víry a síly přesvědčení. Ježíš léčí slepého od narození a vyléčí ho. Jaká forma slepoty to byla, se přesně nepíše, ale způsob jakým k uzdravení došlo, nám napovídá, že o organickou povahu onemocnění asi nešlo. Také muž, který je nemocný již 38 let, nevíme, jak je nemocný, a co ho blíže tíží, ale slovo Ježíšovo samotné ho dokáže uzdravit. Taková forma víry nám přímo naznačuje, že víra je zde velkým pomocníkem a při bližším pohledu na nemoci daných osob zjistíme, že to co jim scházelo, byla buď chuť do života a ztráta smyslu života, či v druhém případě takové uzavření se do sebe, až ztratily vnitřní kontakt se světem.¹³⁾

Vliv víry v léčbě má tedy nepochybné důkazy i v naší historii a je řada dalších případů, které nám jen mohou dokázat vliv, jaký víra může mít na léčbu. A to nejen nemocí psychických, problémů sociálních, které nás zatěžují natolik, až se cítíme „nemocní“. I nemoci, které mají svou podstatu čistě somatickou, lze s pomocí víry odstranit snadněji. Vždyť jen tak se neříká: „Víra Tvá tě uzdraví.“. Smysl těchto slov leží v podpoře člověka v náročné situaci. Ve dvou se to lépe táhne, a pokud je tím druhým naše víra, tak alespoň šance na uzdravení je vyšší. Mít oporu v někom či něčem je faktor, který každý ocení, i když to někdy nedokáže ocenit. Ať je tedy naše víra jakákoliv, ale je pro nás oporou a můžeme se o ní opřít jako o nejlepšího přítele, jenž nás tlačí k uzdravení a nechce nás nechat padnout, můžeme mít pocit podpory ze strany naší víry.

Tento vliv je pomalu dokazován i výzkumy, které se začaly provádět na začátku devadesátých let a jen potvrzují, že víra má velký vliv na léčbu. Ať už jen z té strany, že nám může pomoci se s nemocí snadněji vyrovnat a dát nám impuls k tomu, abychom něco ve svém životě změnili. ¹⁹⁾

4) ALTERNATIVNÍ MEDICÍNA

4.1) PODSTATA ALTERNATIVNÍ MEDICÍNY

K řešení různých problémů může každý přistupovat jinak. Toto lze uplatnit i u léčení lidí. V dobách, kdy lékařství a medicína jako vědní obor neexistovaly, se používaly různé způsoby. Lidstvo nemělo složitá diagnostická zařízení, propracovaný postup vyšetření pacienta, aby přesně zjistilo, co s nemocným bylo. Neměli tak účinné léky a všemožné specializované terapeutické možnosti jako dnes. Léčení pak probíhalo podle toho, co daný léčitel znal od svých předků nebo co se v dané době a v dané kultuře považovalo za jistý postup k léčení toho konkrétního neduhu. Vznikaly tak různé postupy a rady, jak se s danou chorobou poprat. Řada jich zmizela, část zůstala, ať v podobě lidového léčitelství jako „rady našich babiček“, či v podobě již docela specializovaných postupů, které díky své prověřenosti přetrvaly a nyní se snaží začlenit do moderní vědecké medicíny. K těmto starým a „prověřeným“ postupům se postupně přidaly další mladší metody buď podobného charakteru nebo využívající úplně nových metod. A právě některé tyto metody lze zařadit mezi formy alternativní medicíny.

„S určitým zjednodušením můžeme AM definovat jako soubor diagnostických a terapeutických postupů, které jsou založeny na iracionálních principech a/nebo které nerespektují objektivitu a vědecky zdůvodněné zásady v diagnostice a terapii“¹⁴⁾

„AM je definována tím, že její metody a postupy nesplňují (alespoň částečně) sérii požadavků, plně a samozřejmě respektovaných ve VM.“¹⁴⁾

„Rozdíly v názoru co do oblasti AM patří, jsou způsobeny především subjektivním pohledem autora, závislým na jeho profesi. Jiný bude pohled léčitele, jiný pohled lékaře. Ale velký podíl na těchto rozdílných názorech má nestejně rozšíření jednotlivých alternativních metod v různých částech světa a zemích. Jsou dány historicky, místním léčitelským folklórem, fantazií vynálezců nových metod, postojem medicíny, ale podílejí se na tom i legislativní opatření, na jedné straně zákazy, na druhé podpora alternativním metodám.“¹⁴⁾

Alternativní léčitelé se snaží buď vmísit do vědecké medicíny, nebo jí nahradit. Chtějí kolikrát léčit všechno, ale nedokáží nic. Je řada metod, které si zaslouží prozkoumání a začlenění některých jejích postupů do vědecké medicíny, ale je větší

množství těch, které jsou více nebezpečné než prospěšné a občas by neškodilo, kdyby byly zakázány.

4.2) FORMY ALTERNATIVNÍ MEDICÍNY

K alternativní medicíně řadí různí lidé různé postupy. Někdo jich uznává stovky, jiný desítky. Je zde ale několik metod, na kterých se většina zasvěcených osob shodne. Jsou to pravděpodobně akupunktura, aurikuloterapie, homeopatie, irisdiagnostika, léčení rukama (reiki), makrobiotika, vitaminoterapie, chiropraxe, osteopatie, clusterová medicína, léčení magnetismem a psychotronika.

Akupunktura má kořeny pravděpodobně v Číně před více než 5000 lety. Do Evropy se dostala až v 17. století n. l. Její podstatou je zavedení jehel do určitých bodů na těle za cílem obnovení toku energie čchi, která je důležitá pro udržení zdraví. Jehly se zavádí do míst, které by měli mít dle akupunkturistů vztah k různým orgánům a pomoci k navrácení jejich původní funkce. Akupunktura se na rozdíl od jiných metod alternativní medicíny dostala poměrně daleko, co se týká vztahu se západní medicínou. Jakkoli byla dříve zavrhována, je nyní mnoho lékařů, kteří ji sami používají a je snad jednou z nejrozšířenějších metod alternativní medicíny. Sice se stále nedaří vědcům řádně vysvětlit podstatu účinku, má i tak velmi dobré jméno ve společnosti a řada lidí na ní nedá dopustit. Je totiž dostatečně velké množství důkazů, že prostě v některých případech dokáže pomoci.¹⁴⁾

Aurikuloterapie je metoda velmi podobná akupunktuře. Jedná se totiž o akupunkturu zaměřenou na vpichování jehel do ušního boltce.¹⁴⁾

Homeopatie je metoda, která je na druhou stranu nejvíce rozporuplná. Řada lidí jí věří, řada odmítá. Její podstatou je účinek extrémně malého množství léčivé látky v roztoku. Její zastánci se někdy odvolávají na tzv. „paměť vody“. Vlastnost, podle níž si je voda schopna uchovat vlastnosti léčivé látky, která v ní byla dříve v léčebném množství, ale poté byla tak naředěna, že v ní teoreticky nemůže zůstat ani jediná molekula léčivé látky na dávku léku. Pokud takto připravený lék někdy účinkuje, odpůrci ho nazývají často placebem.¹⁴⁾

Irisdiagnostika není léčebným postupem, ale diagnostickou metodou. Jejím cílem je hledat onemocnění podle duhovky na lidském oku.¹⁵⁾

Léčba rukama patří k metodám velmi starým. Zmínky o léčení přikládáním rukou najdeme již v antickém Řecku. Je to metoda využívající jakési léčebné vnitřní energie, síly, jež je vyzařována prostřednictvím rukou. Jejich přikládáním na určitá místa na těle nemocného či jen pohybováním rukou těsně nad povrchem se má do těla dostat energie a urychlit léčení, až úplně vyléčit onemocnění nebo se má nemoc doslova vyhnat z těla. ¹⁴⁾

Makrobiotika je dietní systém postavený na filosofii taoismu a protikladu sil jin a jang. Jeho podstatu je konzumace jin potravin, které jsou podle zakladatele ty prospěšné, jelikož požíváme příliš mnoho jang potravin, které nám škodí. Základem tohoto systému jsou hlavně obiloviny, luštěniny, zelenina a v omezené míře ovoce a ještě více omezené živočišné produkty. Ty jsou ale převážně všechny zakázány jako silně jangové. ¹⁴⁾

Vitaminoterapie je metoda, která tvrdí, že vitamíny mohou v určitém množství mít léčebné účinky. Dle jejích pravidel by se měly kolikrát užívat mnohonásobky denní doporučené dávky a měly by se podávat často i v případě, kdy nejsou potřeba nebo i v případech, kdy by mohly určité vitamíny škodit. ¹⁴⁾

Chiropraxe a osteopatie jsou metody manuální léčby. Jejich teorie se týkají páteře a obě vycházejí z toho, že nemoc je způsobena poruchami páteře – sublucacemi obratlů a přerušáním nervových drah v případě chiropraxe a osteopatickou lézí, která také utlačuje nervy a působí poruchu homeostázy. Léčba je pak prováděna různými masážemi a protahováním kloubů, přičemž chiropraxe má tyto metody tvrdší a více agresivní. Ve své podstatě jsou jako jedny z mála metod velmi dobře použitelné i v klasické medicíně a často se i užívají, ale většinou jen pro léčbu pohybového systému. Jenže podle chiropraktiků a osteopatů lze diagnostikovat a léčit i nemoci, jež nemají k pohybovému aparátu žádný vztah a tímto způsobem se opět řadí mezi další metody alternativní medicíny. ¹⁴⁾

Léčení magnetismem je také jedna z metod, která se dnes používá i v klasické medicíně, hlavně v rehabilitaci. Podstatou této metody je přesvědčení, že lidský organismus reaguje na magnetické pole a dokonce sám určité pole vytváří, následkem čehož se má léčit. ¹⁴⁾

Clusterová medicína se od předchozích metod liší tím, že je to typický podvod. Metoda je založena na diagnostice a léčbě pomocí upravených tělesných tekutin nemocného. K léčbě se používá upravená krev, moč nebo i stolice a k diagnostice se

užívá to, co ze vzorků zbude a to se spálí!, následně s kapkou vody nanese na podložní sklíčko mikroskopu. Samotný postup je o něco složitější a popíše ho až později.¹⁴⁾

Psychotronika je obor alternativní medicíny, který se snaží „léčit a diagnostikovat“ nemoci pomocí paranormálních sil. Různé vnitřní síly, telepatie, jasnovidectví, schopnost léčit jen pouhou myšlenkou, nic není léčitelům toto praktikujících cizí, hlavně když to trochu zavání mystičnem a tajemnem.¹⁴⁾

Je jistě řada metod, které jsem zde nezmínil, ale jak již jsem psal metod alternativní medicíny je celé řada a nemá cenu si dělat výčet všech, těch pár hlavních je řekl bych dobrým informačním souhrnem co tento „obor“ zahrnuje. Je ale mnohem zajímavější se podívat jak vlastně tyto metody fungují, nebo spíše nefungují?

4.3) SKUTEČNÝ LÉČEBNÝ ÚČINEK NEBO ŠARLATÁNSTVÍ?

Léčitelé praktikující některou z metod alternativní medicíny často o ní tvrdí jak je účinná, bezpečná, šetrná k lidskému organismu a prostě lepší ve všech směrech než klasická vědecká medicína. Vědci a lékaři většinou tvrdí pravý opak. Pacienti, kteří si místo za nimi dojdou za nějakým léčitelem, si podle nich zahrávají se svým vlastním životem. Každá strana má svoje pro a proti, jen na jedné straně je těch proti mnohem více. Rovnou mohu říci, že je to ta strana alternativní medicíny. Jakkoliv je zveličována a slyšíme o jejích skvělých výsledcích, tak je to často jen špička ledovce toho co se opravdu děje a jak je úspěšná. Jsou samozřejmě i některé metody, které se osvědčily a některé postupy si zaslouží své využití i v klasické medicíně, ale je jich naprostá menšina.

4.3.1) AKUPUNKTURA

K těm, které by se daly označit za ty důvěryhodnější, lze zařadit akupunkturu. Bude to možná tím, že patří k nejstarším metodám alternativní medicíny a ji využívá i řada lékařů. Její teoretický efekt je však tak nejasný jako u každé jiné metody. Léčivý efekt založený na vpichování jehel do bodů na těle o průměru 0,5 až 2mm, kterými se pak ještě případně otáčejí v různých směrech, aby se ovlivnil tok energie jin či jang, jak tvrdí čínští teoretici je více než pochybný. Navíc ve světě existuje tolik přístupů

k akupunkturu, které vykládají jiné uložení orgánů pro daný bod, až to vypadá, že si svou metodu může vymyslet kdokoliv. Vědecky se zatím nepodařilo prokázat, že by nějaká energie v těle proudila. Podle léčitelů to většinou ani nejde, jelikož je to mimo možnosti naší vědy ji zachytit. Akupunkturu lze krásně zveličít, i když nemá téměř žádný účinek. ¹⁴⁾ Třeba tak to. „... v časopise „World Health“ Světové zdravotnické organizace najdeme velice sporné údaje o terapeutických možnostech akupunktury, např. o výsledku léčby akutní infekční úplavice. Podle této zprávy se uzdravilo 90 % z počtu 945 nemocných během 10 dní. Je to jistě zajímavý výsledek, ale v článku se neuvádí, co se stalo se zbylými deseti procenty. Zapomnělo se také, že i při minulých epidemiích, bez jakékoli léčby, zemřeli také jen někteří. A kromě toho se neříká, že moderní antibiotickou terapií lze vyléčit úplavici ve dvou až třech dnech, a to ve všech případech, s výjimkou jedinců, kteří byli již před infekcí v celkově velmi těžkém stavu.“

¹⁴⁾ A to patří akupunktura k těm nejuznávanějším metodám.

4.3.2) HOMEOPATIE

Homeopatie má také mnoho vyznavatelů a je velmi často využívána, ale její specifický účinek na tkáň bychom hledali asi těžko. Již jsem zmínil, že k homeopatikům patří nejčastěji látky, které obsahují často vodu a pak velmi malé množství léčebné látky. To velmi malé množství je ale kolikrát tak malé, že se prakticky v jedné dávce objeví jen jediná molekula dané léčivé látky a někdy ani to ne. Toho se docílí extrémním ředěním látky ve vodě. Na konec bývá do daného léky přidávána ještě nějaká oslazující substance, aby byl takto připravený lék i lépe komzumovatelný. Pokud se ptáte, v čem pak tkví mechanismus účinku, tak většina vědců si myslí, že podstatou je tzv. placebo efekt. Neboli to, že si tělo pouze myslí, že jakousi léčivou látku pozřelo a ta mu pomáhá, přitom si tělo najde obranu samo. Účinek je ale tímto velmi sporný. ¹⁴⁾ V řadě studií vychází pro homeopatika pozitivně a v řadě negativně. Samotný placebo efekt má totiž nejistý efekt a působí jak na koho a ještě omezenou dobu. Dalo by tedy nakonec říci, že homeopatie je jen náhražka standardní léčby a její efekt závisí čistě na osobnosti nemocného. Z globálního hlediska by se mohlo ukázat podávání těchto léků jako neefektivní vzhledem k léčebnému procesu a nevedoucí ke zlepšení stavu či uzdravení. Ale vždy se bude dost jedinců řídit tím, že na někoho to působí, tak proč to dále nepodporovat?

4.3.3) IRISDIAGNOSTIKA

Irisdiagnostika má jako metoda základní problém. Pokouší se hledat něco tam, kde to z hlediska vědeckého nemá co dělat a nikdy to tam ani nebylo. Pokoušet se hledat příznaky nemoci interních na oku, v určitých případech lze (viz. ikterus), ale hledat přímo na duhovce onemocnění pohybového aparátu, infekční, či interní by se dalo označit za podvod nejvyšší úrovně. Již fakt, že se iridologové nemohou shodnout na mapě orgánů na duhovce a každý si tak dává orgány na různá místa, je jedním z důkazů toho jak nevědecká a podvodná tato metoda je. ¹⁶⁾

4.3.4) LÉČENÍ RUKAMA

Léčení rukama jako metoda manuální léčby, naráží ve vědecké sféře na jeden základní problém. To jakou udává podstatu své metody je proti dosavadnímu poznání vědy. Jakási energie, proudění, vlny, které nejsou podle léčitelů zachytitelné moderními přístroji, mají mít vliv na léčbu, prakticky jakéhokoliv onemocnění. Krásná to vize, ale co ta realita? Je sice krásné, že ta pro alternativní medicínu typická dokonalost metody, léčí vše a ještě k tomu potřebujete osobu léčitele s nadáním vysílat pozitivní energii, ale důkazy o skutečném účínu jsou jaksí v nedohlednu. Aby taky. Zkoumejte něco, co nelze zachytit. Jako vždy i zde je prý účinek zaručený, ale přitom stejně nejistý jako u homoepatik. Možná když tomu uvěříte a nebude to nic vážného, tak se něco ve vás pohne k lepšímu, ale jinak by vám asi většina lékařů řekla, že si zahráváte se svým zdravím. ¹⁴⁾

4.3.5) MAKROBIOTIKA A VITAMINOTERAPIE

Makrobiotika narazila na první problémy zakrátko poté, co byla zavedena mimo Japonsko. Její principy totiž stojí v rozporu s tím co je pro člověka normální a potřebná strava. Jelikož je člověk ve své podstatě všežravec, je nemožné dodávat mu všechny potřebné látky pouze starvou, která je primárně rostlinného původu a živočišné produkty převážně striktně zamítá. I řada studií již prokázala, že tato forma diety není zdravá a její dlouhodobé užívání může vést k vážnému poškození zdraví. ¹⁴⁾

Vitamíny jsou pro lidský organismus velmi potřebné látky. V určitém množství jsou nám prospěšné, avšak pokud jsou tato množství překročena, může u některých

vitamínů dojit k opačnému účinku a to škodlivému. Příkladem jsou vitamíny D a A u nichž je při předávkování dokonce riziko úmrtí. Užívání vitamínů je v poslední době navýšeno určitým přesvědčením, že jich přijímáme málo v běžné stravě a musíme je dodávat pomocí vitamínových preparátů. S tím vznikalo i přesvědčení, že jejich vyšší mohou mít určitý protektivní účinek proti nemocem, ba i proti nádorovým onemocněním a může zlepšit prognózu takto nemocných. Výzkumy však nedokázaly tato tvrzení potvrdit a dodnes není vědeckou veřejností tato forma terapie podporována.¹⁴⁾

4.3.5) CHIROPRAXE A OSTEOPATIE

Chiropraxe a osteopatie byly částečně využity v klasické medicíně. Ale jaká část? Ony i tyto dvě metody si dělají nároky na léčení všech nemocí a dokonce i diagnostikování podle stavu páteře. Její manipulací se snaží napravit porušené cesty energie. A to je právě ta část, která se využít dala. Tyto metody jsou vlastně určitou formou masáží, a proto se velmi osvědčily při léčbě a rehabilitaci nemocí pohybového ústrojí. Ta druhá část je však samozřejmě naprosto nepřijatelná. Léčit například infekční nemoci masáží zad je více než jen pochybné a předpokládat, že podle tvaru páteře někdy onemocníte nějakou nemocí ještě více.¹⁴⁾

4.3.6) CLUSTEROVÁ MEDICÍNA

Clusterová medicína je v určitých aspektech k zasmání jindy se člověk nestačí divit, co lidé vymyslí a jiný jim to pak věří. Uvedu nyní postup, jak se vytváří lék pro tuto metodu. *„V diagnostice i terapii je nejčastěji zpracovávaným materiálem krev, moč, stolice, slina, menstruační krev, tkáň napadená parazity atd. Výpovědní a léčebná hodnota těchto materiálů je přibližně srovnatelná a odpovídá části těla, ze které vzorek pochází. Nesmírně složitý a v konkrétních údajích přísně utajovaný postup zpracování biologického materiálu, tak jak je prezentován v skriptech, vypadá ve skutečnosti zcela prozaicky: Ke zkoumání vzorku (např. 10 ml krve) je vhnána pára, která se po průchodu krví vhná do destilačního přístroje Vapodest 12, kde kondenzuje. Voda se pak dvakrát po sobě destiluje a jako čirá tekutina se shromáždí ve skleněné baňce. Po přidání alkoholu jako stabilizátoru a po ochucení fruktózou vzniká roztok označovaný jako Sangudot (z krve), resp. Soludot (pokud je zpracována moč nebo stolice), který*

je určen k terapii.“¹⁴⁾ Pomocí výše uvedených látek lze pomocí školeného léčitele v mikroskopu rozpoznat nemoci, které osoba prodělala, prodělá a kterými momentálně trpí. Samotné léčivé látky mají mít v sobě uloženou jakousi informaci, která má organismus navrátit do stavu před nemocí a umožnit mu se léčit. Jakkoliv se ale snaží tato metoda vytvářet pocit vědecky prověřené metody stále je pouze přesným příkladem metody alternativní medicíny, která je čistě založená na podvodu a klamání nemocných rádo by odbornými frázemi.¹⁴⁾

4.3.7) MAGNETISMUS A PSYCHOTRONIKA

Léčení magnetismem podobně jako léčení rukama naráží na problém, který před něj staví základní biofyzikální poznatky. Předpoklad, že lidské tělo vyzařuje určité stabilní magnetické pole je vědecky momentálně negován a to, že by mělo nějaké vnější magnetické pole výraznější vliv na lidský organismus taktéž. Jasným důkazem tohoto faktu budiž magnetická rezonance. Při tomto diagnostickém postupu se využívá právě silného magnetického pole k zobrazení velmi detailních řezů lidského těla, ale za tu dobu co se používá, nebyly nalezeny žádné účinky na organismus ať kladné či záporné. Jak by pak tedy mohl mít účinek například magnet, velikosti náramku, které někteří specialisté v tomto oboru prodávají? Opět jsou zde jedinci, kteří tvrdí, že jim tato metoda pomohla. Občas osobně toto slýchávám u jedinců, kteří podstoupili rehabilitační magnetickou léčbu. Ale znám i jedince, kteří pak přiznali, že na počátku efekt nějaký byl, ale pak vždy vymizel a po určité době byla tato metoda naprosto neúčinná. Říci tedy můžeme, další příklad alternativní medicíny, který by jen těžko mohl hledat plnohodnotné uplatnění v klasické medicíně.¹⁴⁾

Na závěr tedy něco k psychotronice. Ta nám uzavře tuto kapitolu o alternativní medicíně více než silně negativním závěrem. Paranormální síly, schopnosti psychotroniců a senzibilů, existence aury. Toto vše a další podvody, které psychotronici používají, se nikdy neprokázaly. Stojí proti dosavadnímu poznání lidstva, efekt stojí na placebovém účinku a samotné výsledky pozitivní výsledky tu také nejsou. Nic víc snad ani dodávat nemusím¹⁴⁾

Jistě by se dalo říci, že je toho zde proti alternativní medicíně napsáno až moc, ale ten kdo si dá tu trochu práce a prostuduje si podstatu těchto metod, pravděpodobně dospěje k podobnému závěru. Tvrdit, že má alternativní medicína prověřenou a vědecky doloženou podstatu, je nesmysl. Na několika málo metodách bychom našli

něco, co by mohlo být z hlediska terapie prospěšné, ale zbytek by se dal zahodit do koše a zdraví lidstva by se nezměnilo. Pozitivně lze jen říci, že placebo efekt, který je zde ve skutečnosti tak hojně využíván by mohl mít určitý efekt u pacientů, jejichž diagnóza stojí částečně na psychickém podkladě a je tedy psychosomatického charakteru. Ale fráze „možná by vám mohla pomoci“ není kolikrát ta, kterou moderní medicína chtěla říkat všem pacientům. Ta chce radši říkat, že vás její metoda vyléčí, pokud je to v její moci.

5) ZÁVĚR – CO TEDY ZMŮŽE VÍRA V NEMOCI A BĚHEM UZDRAVOVÁNÍ?

Jak tedy na závěr zhodnotit pomoc víry v nemoci a uzdravování? Víru jsme si na počátku rozdělili na náboženskou a na víru jako osobní přesvědčení a filosofii. Výsledně bychom mohli říci, že víra je přítomna u každého jedince, pokud ji budeme brát jako vlastní filosofický postoj k životu. Její vliv na jednotlivce může, ale nemusí být nějak významný, avšak stále může představovat významný faktor, který ovlivňuje naši schopnost uzdravit se, či který nám pomáhá nemoc zvládat. Z kapitoly týkající se nemoci bychom mohly vytvořit závěr, že nemoc byla v historii silně spojena s náboženstvím. Vliv víry na vnímání nemoci byl značný. Dnes se tuto podmíněnost nemoci v lidské psychice snaží objasnit psychosomatická medicína a navrátit se k tomu co bylo započato již ve starověku. Nemoc by se také asi neměla brát pouze jako negativní situace a právě naše osobní víra by nám měla napovědět, že právě v nemoci můžeme hledat možnost k sebepoznání a pomoci nám se s ní snadněji vyrovnat. Co je to zdraví a uzdravování jsme řešili v předposlední kapitole. Pomoc víry v uzdravování bychom mohli přirovnat k silné psychické podpoře, která nám řekne jak nemoc zvládat, podpoří naše smýšlení směřující ke zdraví a celkově bude zdrojem energie k boji s nemocí. Kapitulu o alternativní medicíně, berme jako přiblížení problematiky léčení vírou. To totiž vyžaduje od nemocného důvěru v léčebný postup, který se většinou podvědomě snaží zmobilizovat jeho vlastní obranné mechanismy.

Pro další část práce je tedy výsledek takový, že pokud víra u dané osoby je vnímána a to alespoň částečně pozitivně a daná osoba ji považuje za prostředek, který jí i jen trochu pomáhá se léčit a zvládat nemoc jako takovou, tak pak můžeme říci, že u takové osoby je víra pomocníkem v období nemoci a během uzdravování.

ZKOUMAVÝ SOUBOR A POUŽITÉ METODY

CÍL PRÁCE

Práce si dává jeden hlavní cíl. Tím je zjištění, zda je víra schopna pomáhat v nemoci a uzdravování. Také se snaží zjistit, zda je mezi skupinou pacientů a studentů rozdíl, který by naznačoval určitý vliv víry na zvládání nemocí a podporu v uzdravování. Dalším z cílů je zjištění, zda je mezi skupinami významnější rozdíl v názorech, které by mohli ovlivnit výsledky výzkumu. Zjištění vlivu víry na nemocnost a péči o zdraví je jedním z cílů. Celkem se tedy hlavně výzkum zaměřuje na zjištění vztahu mezi hlavními pojmy práce.

UŽITÁ METODA ŠETŘENÍ

K výzkumu bylo užito dotazníkového šetření. Jelikož nebyly nalezeny žádné hlubší údaje poskytující dostatek zdrojů pro dané téma, musel jsem vytvořit dotazník, který se zaměřuje na jednotlivé úseky, které odpovídají teoretické části této práce, ale otázky jsou zaměřeny na zjištění vlivu víry na dané téma. Dotazník (příloha 1) tvoří celkem 21 otázek, přičemž první otázka (Kolik je vám let?) má pouze informativní ráz nemá na výsledky výzkumu žádný vliv. Otázky mají převážně pevně dané odpovědi, přičemž pouze jedna zaškrtnutá odpověď je možná pro danou otázku. Jsou přítomny i možnosti s tvorbou vlastní odpovědi a také otázky, u kterých se zaškrťává hodnota na škále významnosti. Dotazníky byly vyplňovány primárně bez pomoci vedoucího výzkumu. Pouze u 4 pacientů byla nutná spolupráce a pomoc při vyplňování. Otazníky byly při vyhodnocování rozděleny na dvě skupiny. Skupinu pacientů a studentů. Odpovědi se sečetly a byly přepočítány na jejich procentuální hodnoty, pro lepší možnost porovnávání obou vzorků a statistické zhodnocení.

Dotazníky byly rozdány mezi dvě skupiny. První byla skupina studentů 3. ročníku všeobecného lékařství, druhá byla skupina pacientů z onkologické kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové. Celkem bylo rozdáno na 120 dotazníků. Menší část 55 bylo namířeno na skupinu studentů, jelikož se předpokládala větší návratnost

dotazníků. 65 bylo rozdáno mezi pacienty. Celkem se od skupiny studentů vrátilo 50 dotazníků a od skupiny pacientů 45 dotazníků.

ZDROJE ODBORNÝCH POZNATKŮ

K hlavním zdrojům odborných poznatků pro empirickou byly internetové články. Mezi tyto články patří „*Disability and spirituality: a reciprocal relationship with implications for the rehabilitation process – Disability and Spirituality – Abstract*“²⁰⁾, „*Spirituality and religion: implications for counselors*“¹⁹⁾ a článek od Jara Křivohlavého „*Křesťanství a zdraví*“¹⁷⁾.

CHARAKTERISTIKA SOUBORU RESPONDENTŮ

Soubor respondentů byl tvořen dvěma skupinami. U obou byl předpoklad 50 vyplněných dotazníků na konci výzkumu. První byla skupina studentů. Skupinu tvořili studenti 3. ročníku všeobecného lékařství Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Celkem jsem oslovil 55 studentů ve věku mezi 21 a 24 lety. Druhou skupinu tvořili pacienti onkologické kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové (dále jen FN HK) ve věkovém rozmezí 35 a 73 let. Pacientů jsem celkem oslovil 65.

Skupina onkologických pacientů byla vybrána z důvodu těžké životní situace, kterou prožívají a předpokládaným větším vlivem nemoci na jejich názory. Pacienti byli vybráni dle jejich fyzické schopnosti samostatně dotazník vyplnit a Skupina studentů byla vybrána jako konfrontační skupina zdravých jedinců, kteří se v budoucnu budou setkávat s nemocemi a všemi jejími aspekty.

REALIZACE ŠETŘENÍ

Výzkum měl být proveden mezi třemi skupinami. Mezi studenty 3. ročníku všeobecného lékařství, mezi pacienty onkologické kliniky FN HK a mezi klienty

hospice v Červeném Kostelci. Mezi skupinu studentů jsem začal rozdávat dotazníky již začátkem února, přičemž návratnost bylo pro jejich dobrou spolupráci velmi dobrá. Ve stejnou dobu jsem podal žádost o výzkumné šetření hlavní sestře Bc. Haně Ulrychové a také vrchní sestře a přednostovi na onkologické klinice FN HK. Tyto žádosti mi byly potvrzeny až koncem února a během posledního týdne v únoru a prvních dvou týdnů v březnu jsem opakovaně navštívil dvě oddělení onkologické kliniky. Celkem bylo vybráno dotazníků méně, nežli u skupiny studentů, ale výsledný rozdíl nebyl tak veliký. Třetí místo konání výzkumu, hospic v Červeném Kostelci, jsem kontaktoval na přelomu února a března. Po kontaktování staniční setry a zaslání dotazníku však byla moje žádost odmítnuta z důvodu neetičnosti některých otázek vzhledem ke skladbě klientů Hospice. Během druhého týdne v březnu jsem výzkum v terénu ukončil s celkem 95 vyplněnými dotazníky. Zbytek dotazníků, které se nevrátily, dotazované osoby buď zapoměly vyplnit, nebo je vyplnit odmítly, jelikož dle svých slov nevěděly, co mají odpovídat na dané otázky či nechtěly na dané téma odpovídat z osobních důvodů.

VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

DEMOGRAFICKÉ OTÁZKY

1) Jste věřící? (zde chápejte víru jako náboženství)

Na úvodní otázku, která se ptala na to, zda daná osoba vyznává nějaké náboženství, odpověděly obě skupiny relativně shodně. U studentů bylo 70% respondentů nevěřících a 24% věřících. 6% na danou otázku neodpovědělo. U pacientů se dle předpokladu vyskytla větší skupina osob věřících, 64,4%. Nevěřících bylo 35,6% respondentů.

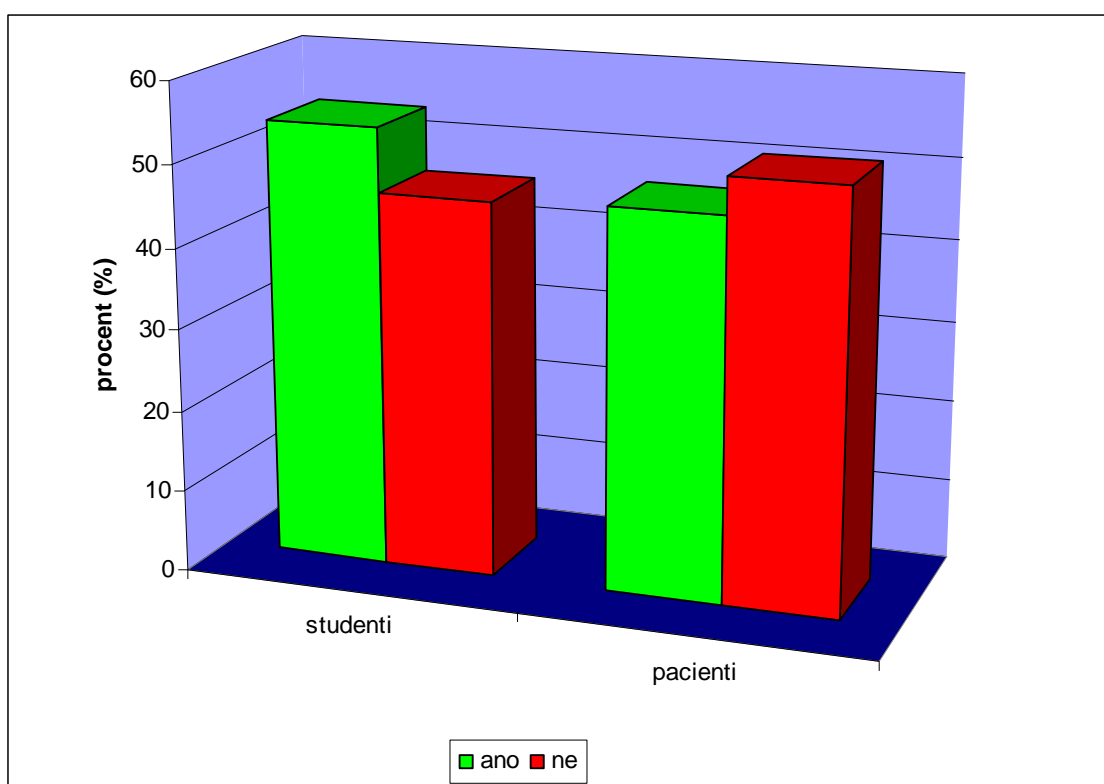
	studenti	pacienti
ano	24	35,6
ne	70	64,4

Tabulka 1

VLASTNÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY

1) Pochybujete někdy o svém přesvědčení?

Další otázka se zabývala důvěrou respondentů ve svou víru a to již v jakoukoliv její formu. Zde se obě skupiny jen mírně rozcházejí, ale v rámci výsledných hodnot dopadly obě skupiny shodně. Studenti v 54% o své víře pochybovali a ve 46% případech nepochybovali. U pacientů byl stav téměř opačný. 46,7% o své víře pochybovalo a 51,1% nepochybovalo. 2,2% uvedlo obě odpovědi.

Graf 1

	studenti	pacienti
ano	54	46,7
ne	46	51,1

Tabulka 2

2) Myslíte si, že je víra (životní přesvědčení) důležitá pro naši cestu životem?

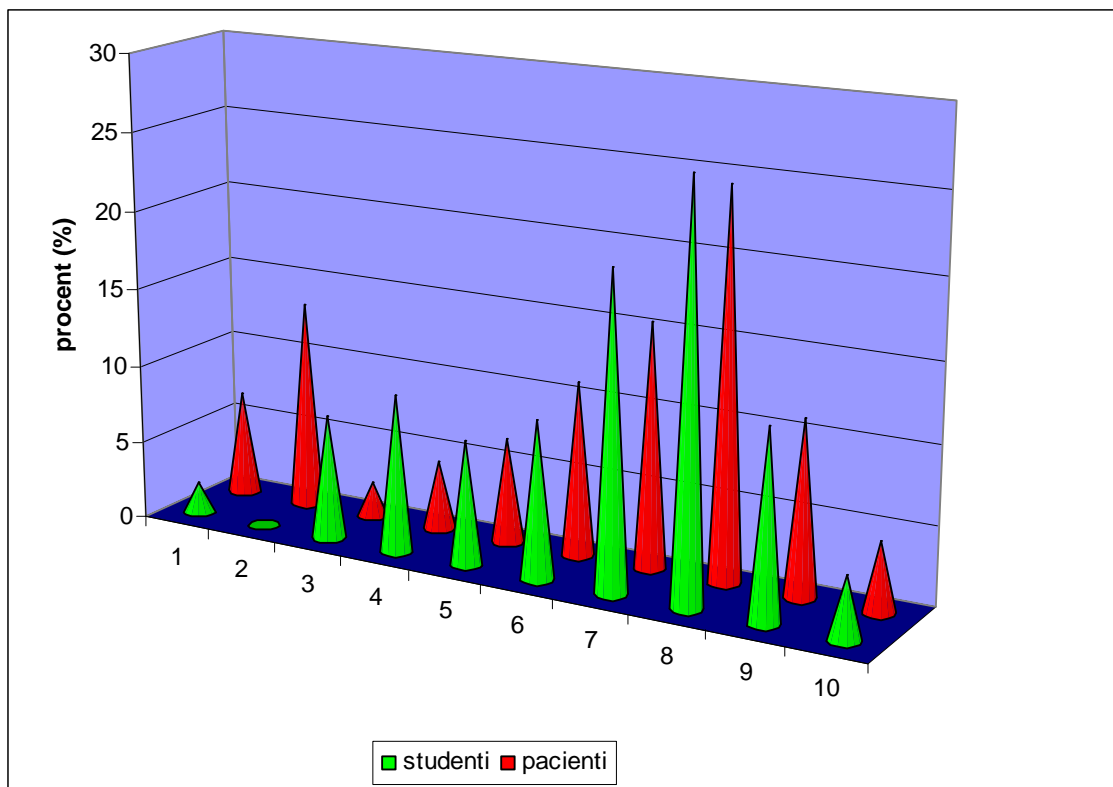
Dále byla položena otázka zjišťující, zda je vůbec víra pro nás potřebná. Studenti v 94% uvedli, že ano a jen 6% jich uvedlo, že ji za důležitou nepovažuje. U pacientů se 75,6% respondentů přiklonilo k tomu, že víra je pro nás důležitá. Celá ¼, 24,4% pacientů, ale uvedla, že víra pro nás důležitá není a nepřisuzují jí větší význam v našem životě.

	studenti	pacienti
ano	94	75,6
ne	6	24,4

Tabulka 3

3) Jak si myslíte, že je Vaše víra (přesvědčení) silná, jak pevně Vás vede životem. (na stupnici zakroužkujte jedno číslo: 1 – má víra má na mě velmi malý vliv, 10 – má víra je silná)

V další otázce, která má pro tento výzkum velký význam jsem se ptal respondentů na sílu jejich víry dle jejich hodnocení na škále od 1 do 10. U studentů se limitní hodnoty (1 a 10) vyskytovaly jen vzácně. Nejčastěji označené hodnoty byly 7 (20%) a 8 (26%). Další hodnoty byly rovnoměrně rozprostřeny po stupnici v maximálně 12% zastoupení pro jednotlivé hodnoty. U pacientů byla situace obdobná. Hodnotu 7 vybralo 15,5% respondentů a 8 24,4% respondentů. Výjimkou byla hodnota 2, kterou vybral 13,3% pacientů. Celkem by se ale dala označit víra u zkoumaného vzorku za silnou, jelikož obě skupiny měli v hodnotách 5 a vyšších více než 80% respektive 73,3% odpovědí.

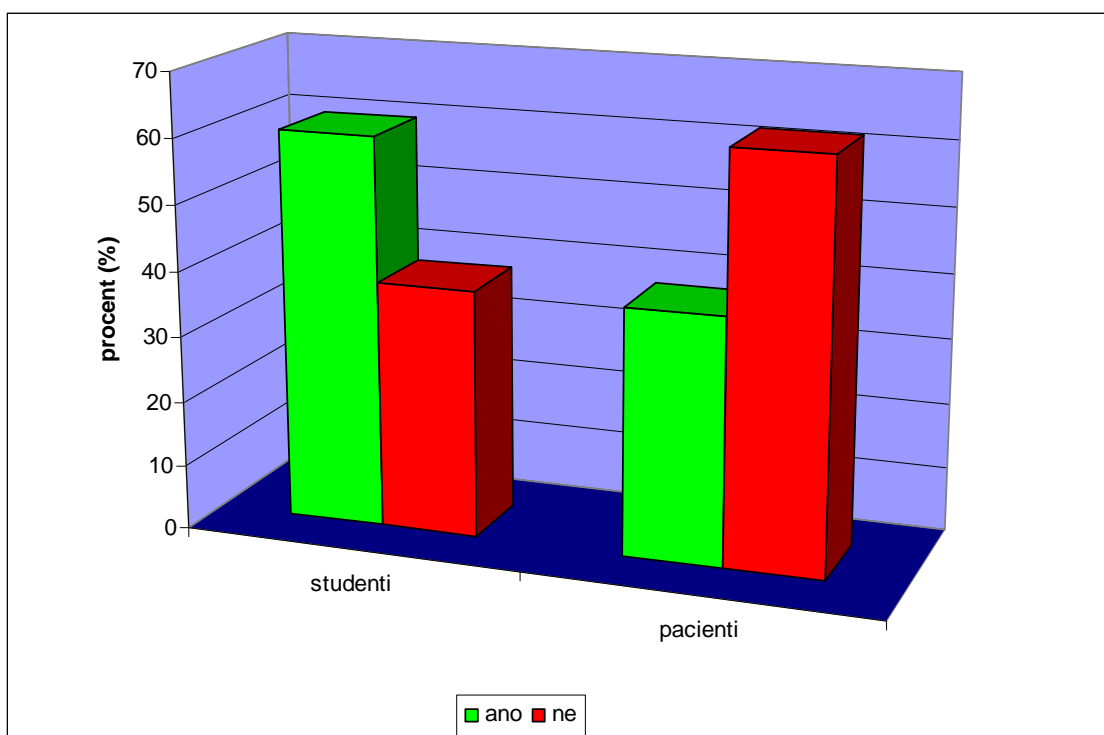
Graf 2

	studenti	pacienti
1	2	6,7
2	0	13,3
3	8	2,2
4	10	4,4
5	8	6,7
6	10	11,1
7	20	15,6
8	26	24,4
9	12	11,1
10	4	4,4

Tabulka 4

4) Myslíte si, že nevěřící lidé prožívají onemocnění obtížněji?

Ve 4. otázce jsem se snažil zjistit, zda nevěřící lidé obtížněji prožívají onemocnění. 60% studentů uvedlo, že ano a 38% si myslelo, že onemocnění obtížněji neprožívají. 2% na otázku neodpověděly. U pacientů se vyskytla situace přesně opačná. 37,8% si jich myslelo, že onemocnění prožívají obtížněji a 62,2% uvedlo, že nemoc prožívají stejně jako věřící.

Graf 3

	studenti	pacienti
ano	60	37,8
ne	38	62,2

Tabulka 5

5) Jak často jste nemocný/á?

Tato otázka byla první zaměřená na téma nemoc. Respondenti odpovídali, jak často si myslí, že jsou nemocní. Studenti nejčastěji volili možnosti c) jednou za půl roku – 44%, a) téměř vůbec – 28% a b) jednou za rok – 18% a splnily předpoklad toho, že se u nich bude nemoc vyskytovat jen zřídka. Pacienti nejčastěji označili možnosti a) téměř vůbec – 35,6%, b) jednou za rok – 33,3% a možnost f) moje onemocnění je trvalé – 24,4%. Tento výsledek nebyl očekáván. Většina pacientů se označila za osoby převážně zdravé a jen ¼ označila své onemocnění za trvalé.

	studenti	pacienti
a	28	35,6
b	18	33,3
c	44	4,4
d	8	2,2
e	0	0
f	2	24,4

Tabulka 6

6) Býváte častěji dlouhodobě nemocný/á (déle než 1 měsíc)?

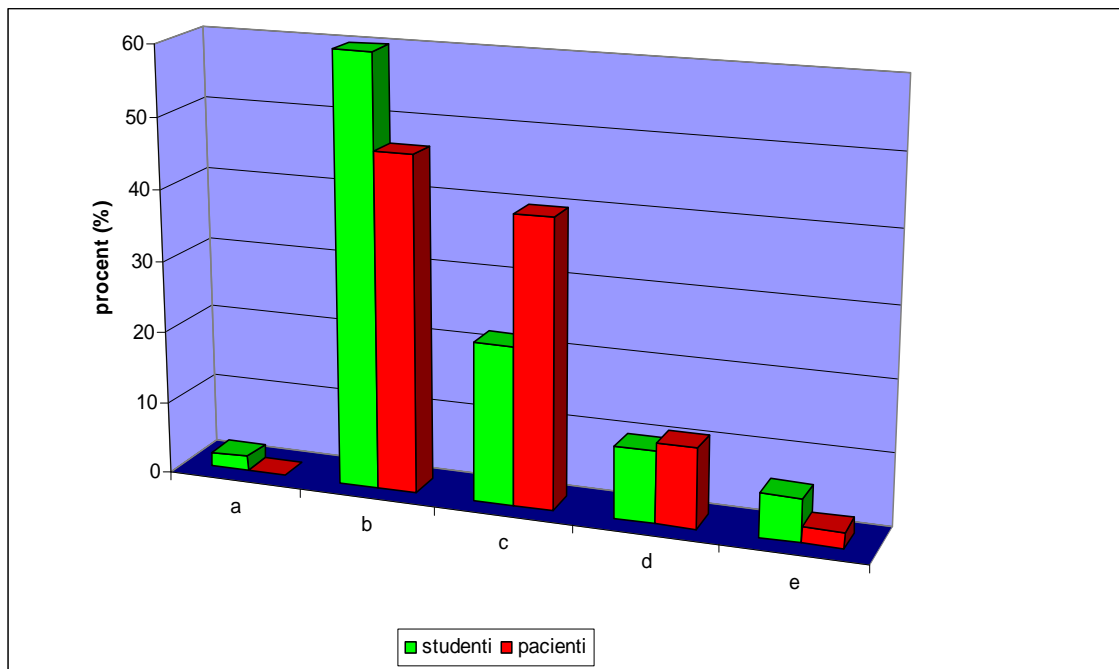
V návaznosti na předchozí otázku jsem se ptal na to, zda jsou respondenti častěji nemocní déle než 1 měsíc. Předchozí otázka již naznačila, jaký bude výsledek. 2% studentů, jenž označila své onemocnění za trvalé, v této otázce potvrdili, že jsou častěji déle než 1 měsíc nemocní. Zbytek – 98% – odpověděl ne. U pacientů odpovědělo 17,8% možností ano a 82,2% ne. Opět údaje, které se velmi shodují s tím, co bylo napsáno v předchozí otázce.

	studenti	pacienti
ano	2	17,8
ne	98	82,2

Tabulka 7

7) Jak se cítíte v období nemoci?

Další otázka se ptala na to, zda se dotazovaní cítí v nemoci dobře či špatně. 60% studentů označilo možnost b) ne zrovna dobře, ale nějak se to dá vydržet. 22% označilo možnost c) docela dobře, snažím se s tím nějak vyrovnat. U pacientů tyto dvě odpovědi měly podobné procentuální zastoupení. Možnost b) 46,7% a c) 40%.

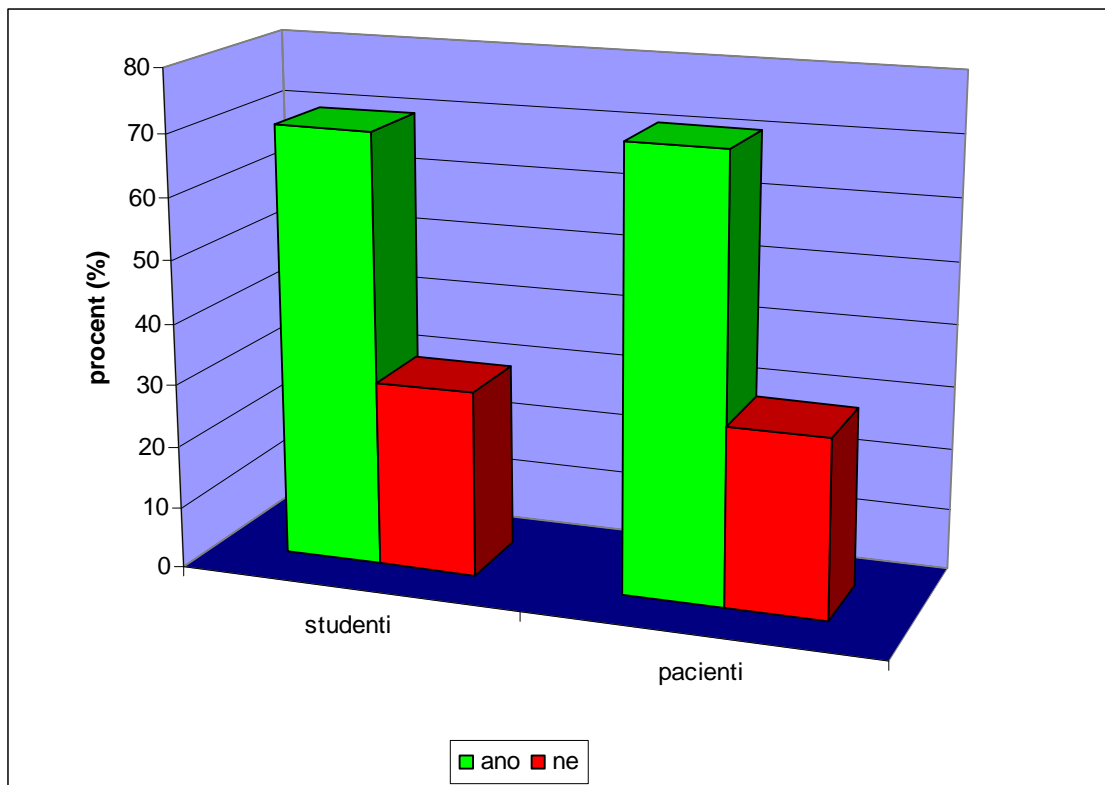
Graf 4

	studenti	pacienti
a	2	0
b	60	46,7
c	22	40
d	10	11,1
e	6	2,2

Tabulka 8

8) Je pro Vás nutná opora jiné osoby během nemoci?

Nutnost opory jiné osoby v období nemoci shodně označilo 70% studentů a 71,1% pacientů. Zbýlých 30% u obou skupin podporu neoznačilo na nutnou.

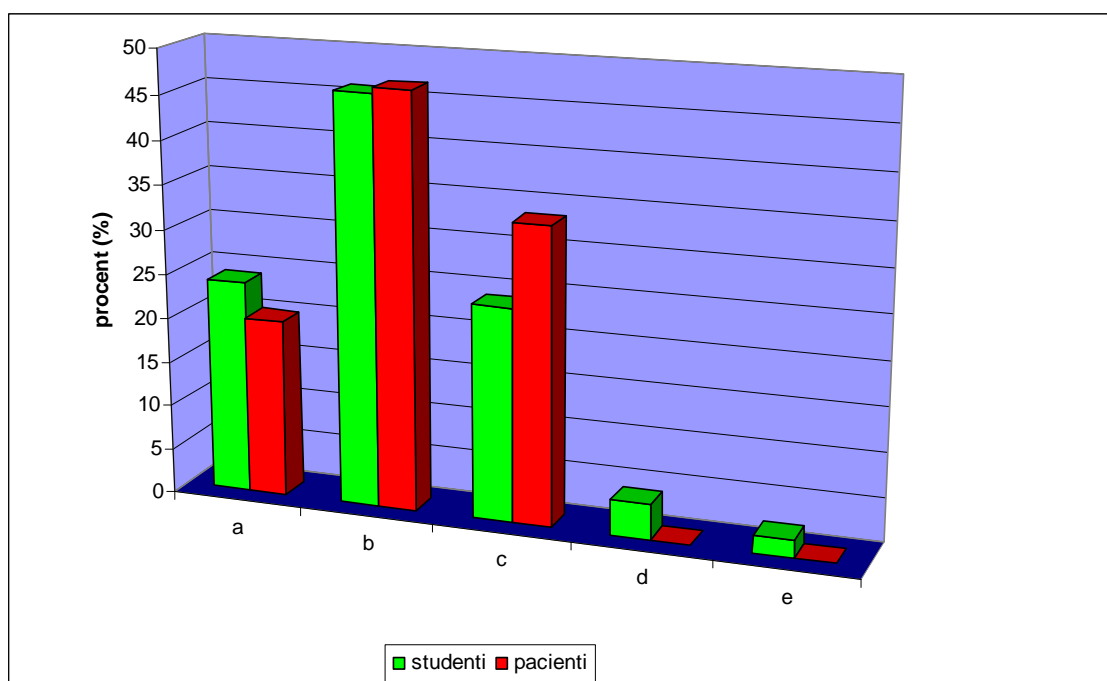
Graf 5

	studenti	pacienti
ano	70	71,1
ne	30	28,9

Tabulka 9

9) Jaký si myslíte, že má Vaše víra (přesvědčení) vliv na zvládání vašich nemocí?

V další otázce jsem se přímo dotazoval na vliv víry na zvládání nemocí. Nejčastěji zastoupené byly možnosti a) pomáhá mi se s ní vyrovnat a rychleji se uzdravit, b) umožňuje mi netrápit se tím, že jsem nemocen a c) nemá žádný vliv na zvládání mých nemocí. Studenti nejčastěji označili možnost b) ve 46% případů a pacienti téměř shodně ve 46,7% případů. Možnost c) pak studenti označili ve 24% případů a pacienti ve 33,3% případů. Možnost a) zvolilo opět 24% studentů a 20% pacientů. Pokaždé se tedy obě skupiny téměř shodly na vlivu víry na jejich nemoci.

Graf 6

	studenti	pacienti
a	24	20
b	46	46,7
c	24	33,3
d	4	0
e	2	0

Tabulka 10

10) Jak hodně Vás ovlivňuje vaše nemoc? (1 – vůbec mě neovlivňuje, 10 – absolutně mi změní život)

V této otázce jsem se snažil zjistit míru vlivu nemoci na život. Ze strany studentů byl nejčastěji uváděný vliv na hodnotách 3 (24%), 4 (20%) a 5 (26%) a moc velký vliv nemoci na život nepřisuzovali. Pacienti nečastěji označili vliv nemoci na hodnotách od 1 do 5, přičemž maximum bylo 22,2% odpovědí na hodnotě 5. Celkem však byly odpovědi rozloženy relativně rovnoměrně s mírnou převahou prvních pěti hodnot a vliv nemoci by se dal u pacientů označit za spíše menší, ale velmi individuální.

	studenti	pacienti
1	2	13,3
2	8	17,8
3	24	11,1
4	20	4,4
5	26	22,2
6	8	0
7	8	4,4
8	4	11,1
9	0	8,9
10	0	6,7

Tabulka 11

11) Myslíte si, že se dobře staráte o své zdraví?

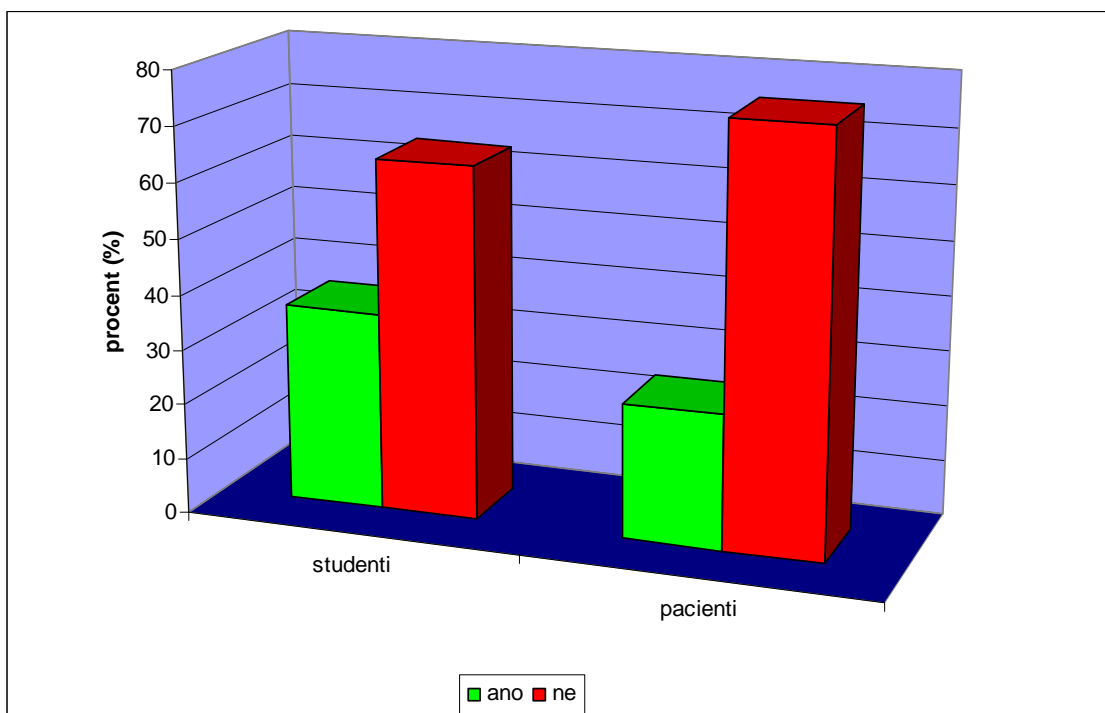
V této otázce nezajímalo, zda si respondenti myslí, že se dobře starají o své zdraví. 68% studentů odpovědělo ano a 32% ne. U pacientů byl výsledek trochu vyrovnanější. 57,8% odpověděl, že se o své zdraví stará dobře a 42,2% uvedlo, že se o své zdraví dobře nestará.

	studenti	pacienti
ano	68	57,8
ne	32	42,2

Tabulka 12

12) Myslíte si, že Váš víra (přesvědčení) chrání před nemocemi?

Následně jsem se ptal, zda si myslí, že je jejich chrání před nemocemi. Většina se přiklonila k tomu, že je víra nechrání. Konkrétně 64% studentů a 75,6% pacientů. Avšak 36% studentů a 24,4% pacientů uvedlo svou víru jako schopnou je chránit před nemocemi což je již výsledek, který si zaslouží určitou pozornost.

Graf 7

	studenti	pacienti
ano	36	24,4
ne	64	75,6

Tabulka 13

13) Je pro vás důležité dodržování určitých postupů (rituálů), které Vám pomáhají s uzdravením?

Dodržování určitých postupů, které mají pomáhat navrátit zdraví bylo tématem další otázky. 54% studentů uvedlo, že je pro ně dodržování takových postupů důležité. 46% odpovědělo opačně. Pacienti odpověděli pozitivně ze 40% a z 60% negativně.

	studenti	pacienti
ano	54	40
ne	46	60

Tabulka 14

14) Berete zdraví jako samozřejmou věc, nebo jako věc, o kterou se musíte starat?

V této otázce se opět vyskytly významnější rozdíly mezi skupinami. Nutnost starat se o své zdraví uvedlo 90% studentů a jen 8% si myslí, že se o zdraví starat nemusí. 2% nebyla schopna svůj názor specifikovat a uvedla obě odpovědi. Pacienti potvrdily, vliv společnosti z let minulých a ve 40% případů označili zdraví na samozřejmou věc, o kterou se nemusí starat. 60% mělo názor opačný.

	studenti	pacienti
ano	8	40
ne	90	60

Tabulka 15

15) Máte problémy s dodržováním léčebného režimu?

V této otázce jsem zjišťoval, zda mají respondenti potíže s dodržováním léčebného režimu. U studentů 74% a u pacientů 91,1% uvedlo, že potíže s dodržováním režimu nemá. 26% studentů však problém s dodržováním má. Zde je příklad jaké důvody pro nedodržování studenti uvedli.

„Občas si zapomenu vzít léky, problém převážení léků z domu na koleje.“

„Mám problém dodržovat jakýkoliv režim.“

„Jen v případě, že je výrazně proti mému přesvědčení.“

„Jsem líná, snažím si nemoc moc nepřipouštět.“

„Jsem líná brát léky, často na ně zapomínám.“

„Nevydržím v posteli, když se mi navrací zdraví.“

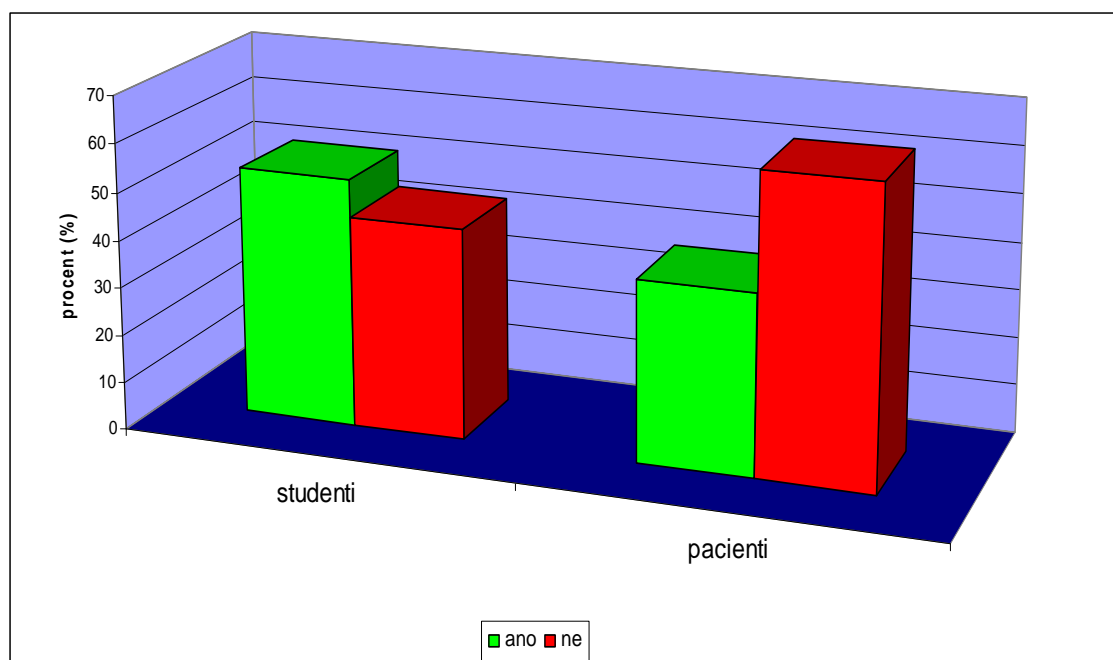
V případě pacientů se jednalo o 8,9% odpovědí.

	studenti	pacienti
ano	26	8,9
ne	74	91,1

Tabulka 16

16) Setkal/a jste se někdy s některou formou alternativní medicíny a využil/a jste ji?

V 16. otázce jsem se zajímal o četnost aktivního setkání s alternativní medicínou. Ze strany studentů byly odpovědi bez výraznějšího rozdílu. 56% uvedlo, že se s nějakou formou alternativní medicíny setkala a využilo ji, 44% uvedlo, že s alternativní medicínou zkušenosti nemají. U pacientů byly již rozdíly větší. 37,8% alternativní medicínu vyzkoušelo, 62,2% nikoliv.

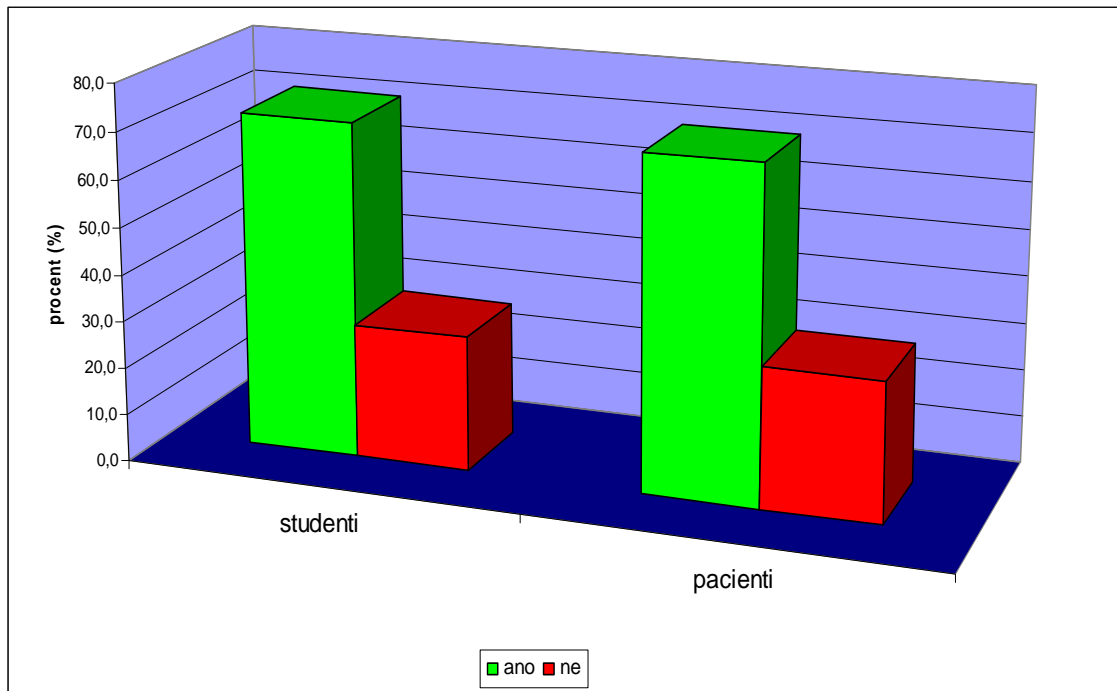
Graf 8

	studenti	pacienti
ano	56	37,8
ne	44	62,2

Tabulka 17

16.1) Pokud ano, myslíte si, že Vám pomohla?

Ti kdo na předchozí otázku odpověděli ano, nyní měli ohodnotit, zda jim alternativní medicína pomohla. Studenti byly s výsledky AM spokojeni v 71,4% případů a pacienti podobně v 70,6%. Za neúspěch označilo léčbu pomocí AM 28,6% studentů a 29,4% pacientů.

Graf 9

	studenti	pacienti
ano	71,4	70,6
ne	28,6	29,4

Tabulka 18

17) Důvěřujete více alternativní medicíně nebo klasické medicíně?

V předposlední otázce se měli respondenti rozhodnout, zda věří více medicíně alternativní či klasické akademické. Výsledky byly velmi jednoznačné, když pouze 4% studentů a 2,2% pacientů důvěřovalo více medicíně alternativní. Jeden student neodpověděl a 4% jich označilo obě za stejně důvěryhodné. U zbytku odpovědí byl u studentů i pacientů ve prospěch medicíny klasické.

	studenti	pacienti
AM	4	2,2
VM	90	97,8

Tabulka 18

18) Máte důvěru v osobnost lékaře?

V poslední otázce se měli dotazovaní rozhodnout, zda mají důvěru v osobnost lékaře. 54% studentů důvěru vyslovilo, avšak 46% si nebylo důvěrou v osobu lékaře zcela jisto. U pacientů důvěru vyslovilo 62,2% tázaných, 35,6% si opět nebylo důvěrou v osobnost lékaře jisto a 2,2% pacientů důvěru v osobu lékaře nemělo.

	studenti	pacienti
ano	54	62,2
ano i ne	46	35,6
ne	0	2,2

Tabulka 19

DISKUZE

Výsledky výzkumného šetření lze shrnout do několika hlavních bodů. Ty získáme zaprvé rozdělením odpovědí podle okruhu otázek a zadruhé vyhodnocením vzájemných vztahů mezi jednotlivými otázkami.

Z otázek, které se zabývaly vírou, jsem dospěl k závěru, že víra je pro obě skupiny spíše pojmem abstraktním a jejich odpovědi většinou nejsou dané nějakými dlouhodobými názory. I přes to lze ale usoudit, že u skupiny studentů se víra těší většímu zájmu a přikládají jí větší význam. Usuzuji tak hlavně podle ohlasů na otázky číslo 1, 3 a 4. Víra má dle nich poměrně silný vliv na jejich život a možnost pomoci při léčbě spíše podporují. Pacienti se v této části drželi více zpět a víra na ně má menší vliv a důvěra v její podporu při léčbě je také o něco menší.

V druhém souboru otázek se opět obě skupiny v konečném souhrnu příliš nelišily. Celková nižší nemocnost u pacientů byla překvapením. Stejně tak horší prožívání nemoci u studentů. Obě skupiny zase projevíly stejný zájem o podporu jiné osoby během nemoci. Při shrnutí hlavních poznatků, které tvořily otázky 7, 8, 9 a s přihlédnutím k otázce 10 lze usoudit, že nemoc je vnímána jako zátěžová situace a její vliv není nějak výrazný. Vliv víry by se dal podle odpovědí označit za uspokojivý.

Otázky týkající se zdraví trochu narušují dosavadní výsledky a spíše vedou k nižšímu vlivu víry na uzdravování. Převažující sebedůvěra v péči o své zdraví by sice měla naznačovat opačný výsledek, avšak většina respondentů a to jak studentů, tak i pacientů zamítala schopnost víry chránit je před nemocemi. Stejně tak se většina vyjádřila, že o zdraví se starat musí, čímž opět vyloučily možnost podpory víry pro udržení zdraví, nebo jeho navrácení. To, že je tato sada otázek poněkud rozporuplná potvrzuje i fakt, že většina respondentů podle sebe nemá problémy s dodržováním léčebného režimu, který je jim naordinován, čímž vlastně vyjadřují víru v to, že se tímto způsobem mohou uzdravit.

Závěrečná sada otázek nám trochu naznačila celkový výsledek výzkumu. Otázky 16 a 16,1 prozradily, že alternativní medicína, kterou lze považovat za formu léčby pomocí víry, byla úspěšná u značné části jedinců, kteří ji vyzkoušeli. Přesto je ale důvěra ve vědecké metody klasické moderní medicíny téměř absolutní a tak i důvěra v osobu lékaře. Ta sice absolutní důvěru nemá, ale nedůvěru jí vyslovilo zanedbatelné

procento respondentů. Víra tedy své místo v léčbě našla a to i docela úspěšně. Nemá ale zase takovou sílu a potenciál aby se uplatnila u většího množství lidí.

Jak jsem již naznačil, některé výsledky získáme rozbořením vztahů mezi některými otázkami. Tyto vztahy nám vzniknou po porovnání výsledků mezi skupinami otázek a mezi skupinami respondentů.

Rozdíl mezi zkoumanými skupinami ve výsledku nebyl tak veliký, jak jsem předpokládal. Skupina pacientů totiž nespĺnila předpoklad toho být protikladem ke skupině studentů. Celkové rozdíly mezi soubory ve většině otázek nebyly příliš významné, ba mnohokrát byly výsledky téměř shodné. Výsledné srovnání tedy přineslo žádné jediný zajímavý poznatek. Názory na danou problematiku lze ohodnotit u obou skupin jako shodné a nemůžeme tedy říci, že by nemoc měla nějaký výrazný vliv na vnímání nemoci a zdraví a nelze stanovit, zda je víra schopna pomáhat v období nemoci, nebo s uzdravováním.

ZÁVĚR

Téma této práce jsem zvolil, kvůli mému zájmu o víru jako o pojem a to jak z hlediska náboženského, tak i z hlediska významu víry jako přesvědčení a světonázoru. S cílem se dozvědět zda může být víra schopna pomoci nám v uzdravování, nebo během nemoci jsem vedl výzkum mezi dvěma, relativně protikladnými skupinami. Jelikož výzkum na toto téma je stále v počátcích a v Čechách prakticky ani nezačal, jsem byl nucen vytvořit vlastní dotazník, jenž měl přinést odpověď na mé otázky.

Výsledky, které jsem očekával, se převážně nenaplnily. Pravděpodobně nižší povědomí o pojmu víra, nejen z náboženského hlediska, a nevyzrálost názorů na dané téma, vedla k tomu, že výsledky byly u obou skupin převážně stejné a není tedy možno vytvořit nějaké hlubší závěry. Některé otázky sice naznačily, že by se dalo o vlivu víry uvažovat, avšak další tuto možnost vyloučily.

I přes tento zdánlivý neúspěch, lze dojít k několika závěrům. Víra jako taková nemá pravděpodobně v naší společnosti takové místo, aby se o ni mohl opřít nějaký výzkum. Mluvím ale i o víře nenáboženské, o které spousta lidí nemá ani ponětí. Určitě bychom určitý pomocný vliv víry našli, pokud bychom někomu určitou pomocnou ruku ve formě nějaké víry předložili. Zahraniční výzkumy zatím vliv víry na zdraví dokazují, avšak prokázat vliv nemoci víry na zvládnání nemoci či na uzdravování bude vyžadovat další výzkumy.²⁰⁾

Za pozitivní výsledek by se dalo označit poměrně vysoké procento kladných zkušeností u osob, které vyzkoušely některou z forem alternativní medicíny.

Pro praxi mohu uvést závěr, že podporovat nemocného v dobré náladě a směřovat ho k boji s nemocí, svůj efekt mít může, ale i nemusí. Vždy bude totiž záležet pouze na pacientovi, zda se bude chtít s nemocí poprat nebo ne a zda bude mít vůli na to, aby našel cestu ven z nemoci.

ANOTACE

Autor:	Jakub Adámek
Instituce:	Ústav sociálního lékařství LF UK v Hradci Králové Oddělení ošetrovatelství
Název práce:	Pomoc víry v nemoci a uzdravování
Vedoucí práce:	Mgr. Michaela Votroubková
Počet stran:	72
Počet příloh:	1
Rok obhajoby:	2008
Klíčová slova:	víra, náboženství, nemoc, zdraví, uzdravování, alternativní medicína

Bakalářská práce pojednává o vlivu víry na nemoc a uzdravování. Snaží se rozebrat pojmy víra, nemoc a zdraví a vysvětlit názor lidí na tyto pojmy. Také se pokouší ukázat jak se měnilo smýšlení lidí o těchto pojmech v dějinách a přechod od společnosti s medicínou plnou magie až podnešní akademickou medicínu. Na závěr ve zkratce rozebírá alternativní medicínu jako formu léčby vírou.

Druhou část práce tvoří kvantitativní výzkum pomocí dotazníkového šetření, který se snaží zjistit jak lidé hodnotí a vidí svou vlastní víru. Dotazy jsou zaměřeny na vlastní zdraví, nemocnost a na to co si respondenti myslí o alternativní medicíně. Výzkum je z části postaven na zjištění rozdílu mezi dvěma generacemi a zároveň mezi osobami nemocnými a zdravými. Zkoumaný vzorek tvoří studenti všeobecného lékařství LF HK a pacienti na onkologické klinice FN HK.

ANNOTATION

Author:	Jakub Adámek
Institution:	Institute of social medicine, Medical faculty of Charles university in Hradec Králové Department of nursing
Title:	Help of the in the illness and recovering
Supervisor:	Mgr. Michaela Votroubková
Number of pages:	72
Number of apendices:	1
Year of counsel:	2008
Keynotes:	faith, religion, illness, health, recovering, alternative medicine

The bachelor's thesis deal with influence of faith on illness and cure. It tries to analyse concepts faith, illness and health and to resolve opinion of people to these concepts. It also tries to show how was mentality of people about these concepts changing during history and crossing from medicine full of magic to today's academic medicine. At the end in shortcut it analyses alternative medicine as a form of cure via faith.

Second part consist of quantitative research by way of questionnaire investigation, which tries to find out how people value and see their own faith. Also researches their opinion on their own health, morbidity and what do they think about alternative medicine. Research stands partially on finding out difference between two generations and simultaneously between persons which are ill and healthy. Researched sample consist of the students of general medicine on LF HK and patients at the clinic of oncology of the Faculty hospital of Hradec Králové.

POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

1) Knihy a jiné monografie

RATZINGER, J.: *Úvod do křesťanství*, 1. vyd. Brno: Petrov, 1991. 255s.

ISBN 80-85247-13-5

HELLER, J., MRÁZEK M.: *Nástin religionistiky*, 2. rev. vyd. Praha: Kalich, 2004.

316s. ISBN 80 – 7017 – 721 – 7

STÖRIG, H. J.: *Malé dějiny filozofie*, 4. vyd. Praha: Zvon, 1991. 559s.

ISBN 80 – 7113 – 115 – 6

ANZENBACHER, A.: *Úvod do filozofie*, 2. vyd. Praha: SPN, 1991. 304s.

ISBN 80 – 04 – 26038 – 1

KEENE, M.: *Světová náboženství*, 1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2003. 192s. ISBN

80 – 242 – 0983 – 7

LAÍN ENTRALGO, P.: *Nemoc a hřích*, 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1995. 132s.

ISBN 80-7021-128-8

PONĚŠICKÝ, J.: *Psychosomatika pro lékaře, psychoterapeuty i laiky*, 1. vyd. Praha:

Triton, 2002. 113s. ISBN 80-7254-216-8

PORTER, R.: *Největší dobrodiní lidstva: historie medicíny od starověku po současnost*,

1. vyd. Praha: Prostor, 2001. 807s. ISBN 80 – 7260 – 052 – 4

KŘIVOHLAVÝ, J.: *Křesťanská péče o nemocné*, Praha: Advent, 1991. 123s.

KŘIVOHLAVÝ, J.: *Psychologie zdraví*, 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 279s.

ISBN 80-7178-551-2

GRÜN, A.: *Zdraví jako duchovní úkol*, 2. vyd. Svitavy: Trinitas, 2001. 88s.
ISBN 80-86036-54-5

DUIN, N., Dr. SUTCLIFF: *Historie medicíny: od pravěku do roku 2020*, 1. vyd.
Praha: Slováry, 1997. 256s. ISBN 80 – 85871 – 04 – 1

GRÜN, A.: *Hlubinně psychologický výklad Písma*, 1. vyd. Praha: Česká křesťanská
akademie, 1994. 82s. ISBN 80-85795-05-1

HEŘT, J. a kol.: *Alternativní medicína – možnosti a rizika*, 1. vyd. Praha: Grada, 1995.
207s. ISBN 80-7169-151-8

RUCKI, Š.: *Alternativní medicína: pomoc nebo nebezpečí?*, 1. vyd. Praha: Návrat
domů, 2000. 135s. ISBN 80 – 7255 – 023 – 3

INGLIS, B., WEST, R.: *Průvodce alternativní medicínou*, 1. vyd. Praha: Brázda, 1992.
352s. ISBN 80-209 – 0221 – X

2) Internetové zdroje a dokumenty

KŘIVOHLAVÝ, J.: *Křesťanství a zdraví*, on-line, [cit. 2008-04-26].

Dostupné na

WWW<http://jaro.krivohlavy.cz/stare_stranky/clanky/c_krest_a_zdr.html>

OPATRŇÝ, A.: *Role víry v nemoci a léčbě*, on-line, [cit. 2008-04-26].

Dostupné na

WWWhttp://www.pastorace.cz/index.php?typ=clanky&sel_id=828

HALL, CHARLA R.; DIXON, WAYNE A.; MAUZEY, EDWARD D.: Spirituality and
religion: implications for counselors, *Journal of Counseling and Development*,
publikováno 22. 9. 2004, [online] [cit. 2008-04-26]. Dostupné na

WWW<http://goliath.ecnext.com/coms2/gi_0199-3483297/Spirituality-and-religion-implications-for.html>

Boni B. Boswell, Knight S., Hamer m., McChesney j.: Disability and spirituality: a reciprocal relationship with implications for the rehabilitation process - Disability and Spirituality – Abstract, *Journal of rehabilitation*, Oct-Dec 2001, [online] [cit. 2008-04-26]. Dostupné na WWW< http://findarticles.com/p/articles/mi_m0825/is_4_67/ai_81759714/pg_1>

SEZNAMY

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	42
Graf 2	44
Graf 3	46
Graf 4	48
Graf 5	49
Graf 6	50
Graf 7	52
Graf 8	55
Graf 9	56

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1	41
Tabulka 2	42
Tabulka 3	43
Tabulka 4	45
Tabulka 5	46
Tabulka 6	47
Tabulka 7	47
Tabulka 8	48
Tabulka 9	49
Tabulka 10	50
Tabulka 11	51
Tabulka 12	51
Tabulka 13	52
Tabulka 14	53
Tabulka 15	53
Tabulka 16	54
Tabulka 17	55
Tabulka 18	56
Tabulka 19	57
Tabulka 20	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Anonymní dotazník pro pacienty a účastníky výzkumu

SEZNAM CITACÍ

- 1) RATZINGER, J.: *Úvod do křesťanství*, 1. vyd. Brno: Petrov, 1991. s. 16
- 2) HELLER, J., MRÁZEK M.: *Nástin religionistiky*, 2. rev. vyd. Praha: Kalich, 2004. s. 18
- 3) STÖRIG, H. J.: *Malé dějiny filozofie*, 4. vyd. Praha: Zvon, 1991. s. 45
- 4) ANZENBACHER, A.: *Úvod do filozofie*, 2. vyd. Praha: SPN, 1991. s. 267, 269
- 5) KEENE, M.: *Světová náboženství*, 1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2003. s. 6, 8-9, 38-39, 66-67, 86-87, 120-121
- 6) LAÍN ENTRALGO, P.: *Nemoc a hřích*, 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1995. s. 20, 20-43
- 7) PONĚŠICKÝ, J.: *Psychosomatika pro lékaře, psychoterapeuty i laiky*, 1. vyd. Praha: Triton, 2002. s. 11
- 8) PORTER, R.: *Největší dobrodiní lidstva: historie medicíny od starověku po současnost*, 1. vyd. Praha: Prostor, 2001. s. 717
- 9) KŘIVOHLAVÝ, J.: *Křesťanská péče o nemocné*, Praha: Advent, 1991. s. 62-63
- 10) KŘIVOHLAVÝ, J.: *Psychologie zdraví*, 1. vyd. Praha: Portál, 2001. s. 30, 27-30
- 11) GRÜN, A.: *Zdraví jako duchovní úkol*, 2. vyd. Svitavy: Trinitas, 2001. s. 37-39
- 12) DUIN, N., Dr. SUTCLIFF: *Historie medicíny: od pravěku do roku 2020*, 1. vyd. Praha: Slováry, 1997. s. 8, 12-73
- 13) GRÜN, A.: *Hlubinně psychologický výklad Písma*, 1. vyd. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 25-32
- 14) HEŘT, J. a kol.: *Alternativní medicína – možnosti a rizika*, 1. vyd. Praha: Grada, 1995. s. 13, 14, 31, 26-30, 40, 51, 56-57, 70, 72-75, 83, 87, 88, 111, 117-122, 129-130, 133-137
- 15) RUCKI, Š.: *Alternativní medicína: pomoc nebo nebezpečí?*, 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2000. s. 25
- 16) INGLIS, B., WEST, R.: *Průvodce alternativní medicínou*, 1. vyd. Praha: Brázda, 1992. s. 25-31, 82-91

17) KŘIVOHLAVÝ, J.: *Křesťanství a zdraví*, on-line, [cit. 2008–04–26].

Dostupné na:

WWW<http://jaro.krivohlavy.cz/stare_stranky/clanky/c_krest_a_zdr.html>

18) OPATRŇY, A.: *Role víry v nemoci a léčbě*, on-line, [cit. 2008–04–26].

Dostupné na:

WWWhttp://www.pastorace.cz/index.php?typ=clanky&sel_id=828

19) HALL, CHARLA R.; DIXON, WAYNE A.; MAUZEY, EDWARD D.: Spirituality and religion: implications for counselors, *Journal of Counseling and Development*, publikováno 22. 9. 2004, [online] [cit. 2008-04-26]. Dostupné na:

WWW< http://goliath.ecnext.com/coms2/gi_0199-3483297/Spirituality-and-religion-implications-for.html>

20) Boni B. Boswell, Knight S., Hamer m., McChesney j.: Disability and spirituality: a reciprocal relationship with implications for the rehabilitation process - Disability and Spirituality – Abstract, *Journal of rehabilitation*, Oct-Dec 2001,

[online] [cit. 2008-04-26]. Dostupné na:

WWW< http://findarticles.com/p/articles/mi_m0825/is_4_67/ai_81759714/pg_1>P

PŘÍLOHY

Příloha 1

Anonymní dotazník pro pacienty a účastníky výzkumu

Téma dotazníku: **Pomoc víry v nemoci a uzdravování**

Vážení pacienti, účastníci výzkumu, jsem studentem bakalářského oboru Všeobecná sestra na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové a tématem mé závěrečné práce je **pomoc víry v nemoci a uzdravování**. Tímto dotazníkem bych chtěl zjistit vztah mezi vírou, nemocí a léčbou. Jak se vzájemně ovlivňují a zda nám víra opravdu může pomáhat v době nemoci.

Proto mě zajímá Váš názor a postoje, které mi můžete sdělit prostřednictvím tohoto dotazníku. Získané údaje jsou anonymní a budou chráněny před zneužitím.

Předem děkuji za ochotu a čas, který věnujete tomuto dotazníku.

Prosím vás o pečlivé a pravdivé vyplnění.

Jak vyplnit:

Správnou odpověď zakroužkujte. Pokud se spletete, zvolenou možnost přeškrtejte a zakroužkujte jinou.

Kolik vám je let?

Jste věřící? (zde chápejte víru jako náboženství) ANO – NE

(V dalších otázkách prosím rozuměj slova víra a přesvědčení, nejen jako náboženské pojmy, ale i jako vaše osobní přesvědčení (víra v sebe, v uzdravení apod.). Vzhledem k tomu pak vyplňujte další otázky. Děkuji za pochopení.)

1) Pochybujete někdy o svém přesvědčení?

ANO – NE

2) Myslíte si, že je víra (životní přesvědčení) důležitá pro naši cestu životem?

ANO – NE

3) Jak si myslíte, že je Vaše víra (přesvědčení) silná, jak pevně Vás vede životem. (na stupnici zakroužkujte jedno číslo: 1 – má víra má na mě velmi malý vliv, 10 – má víra je silná)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

4) **Myslíte si, že nevěřící lidé prožívají onemocnění obtížněji?**

ANO – NE

5) **Jak často jste nemocný/á?**

- a) téměř vůbec
- b) jednou za rok
- c) jednou za půl roku
- d) jednou za měsíc
- e) každých 14 dní
- f) moje onemocnění je trvalé

6) **Býváte častěji dlouhodobě nemocný/á (déle než 1 měsíc)?**

ANO – NE

7) **Jak se cítíte v období nemoci?**

- a) špatně
- b) ne zrovna dobře, ale nějak se to dá vydržet
- c) docela dobře, snažím se s tím nějak vyrovnat
- d) dobře, nemoc mi nečiní větší problémy
- e)

jinak:.....

8) **Je pro Vás nutná opora jiné osoby během nemoci?**

ANO – NE

9) **Jaký si myslíte, že má Vaše víra (přesvědčení) vliv na zvládnání vašich nemocí?**

- a) pomáhá mi se s ní vyrovnat a rychleji se uzdravit
- b) umožňuje mi netrápit se tím, že jsem nemocen
- c) nemá žádný vliv na zvládnání mých nemocí
- d) nepomáhá mi zvládat mé nemoci, spíše je ještě zhoršuje
- e)

jiný:.....

10) **Jak hodně Vás ovlivňuje vaše nemoc? (1–vůbec mě neovlivňuje, 10–absolutně mi změnil život)**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

11) **Myslíte si, že se dobře staráte o své zdraví?**

ANO – NE

12) **Myslíte si, že Vás víra (přesvědčení) chrání před nemocemi?**

ANO – NE

13) **Je pro vás důležité dodržování určitých postupů (rituálů), které Vám pomáhají s uzdravením?**

ANO – NE

14) **Berete zdraví jako samozřejmou věc, nebo jako věc, o kterou se musíte starat?**

ANO (je to samozřejmá věc) – NE

15) **Máte problémy s dodržováním léčebného režimu?**

a) **ano:**

proč?.....

b) **ne**

16) **Setkal/a jste se někdy s některou formou alternativní medicíny a využil/a jste ji?**

a) **ANO** (např.: akupunktura, homeopatie, aurikuloterapie, irisdiagnostika, léčení rukama(reiky), psychická chirurgie, makrobiotika, vitaminoterapie, manuální léčba, chiropraxe, osteopatie, léčení magnetismem)

b) **NE**

16.1) **Pokud ano, myslíte si, že Vám pomohla?**

ANO – NE

17) Důvěřujete více alternativní medicíně nebo klasické medicíně?

ALTERNATIVNÍ MEDICÍNA – VĚDECKÁ (MODERNÍ) MEDICÍNA

18) Máte důvěru v osobnost lékaře?

ANO – ano i ne – NE